

Opinnäytetyö (AMK)

Kirjasto- ja tietopalvelun koulutusohjelma

2009

Anu Hytönen

NUORTEN OSALLISTAMINEN KIRJASTOPALVELUIDEN KEHITTÄMISEEN

– Nuorisotoiminnan suunnitteluprojekti

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU
TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Anu Hytönen

NUORTEN OSALLISTAMINEN KIRJASTOPALVELUIDEN KEHITTÄMISEEN - Nuorisotoiminnan suunnitteluprojekti

Tämä toiminnallinen opinnäyte käsittelee Äänekosken kaupunginkirjaston projektia, jonka tavoitteena oli kehittää kirjaston nuorisopalveluita yhdessä nuorten asiakkaiden kanssa. Tarkoituksena oli suunnitella kirjastoon erityisesti jotain toimintaa nuorille ja tukea lukuharrastusta.

Teoriaosassa käsitellään yleisesti kirjaston nuorisopalveluita ja sen nykyaikaisia päämääriä. Nuorisopalveluiden tavoitteita tarkastellaan kansainvälisten kirjastoalan toimijoiden: IFLAn, RUSAn ja YALSAn kokoamien yleisten ohjeistusten avulla. Teoriassa esitellään myös erilaisia tapoja järjestää toimintaa kirjastossa sekä paikanpäällä että internetissä. Lisäksi tuodaan esille tutkimustietoa asiakkaiden osallistamisesta palveluiden kehittämiseen. Asiakkaiden osallistumista käsitellään Adalbert Eversin viiden osallistumisen mallin ja Roger A. Hartin kahdeksan osallistumisen asteen kautta.

Toiminnallisen osan kuvauksessa kuvataan projektissa käytettyä tapaa osallistaa nuoria toiminnan suunnitteluun. Nuorten mielipiteitä kuultiin jokaisessa kirjaston toimipisteessä järjestetyissä ideariihitilaisuuksissa, joissa nuoret saivat yksin tai pienessä ryhmässä täyttää kyselylomakkeen. Ideariihä mainostettiin mainosjulistilla, henkilökohtaisilla kutsuilla ja projektin aikana luodussa nuorten blogissa. Ideariihistä saatiin yhteensä 21 täytettyä lomaketta, joiden vastauksia käytettiin pohjana uuden nuorisotoiminnan ideoimisessa.

Kirjastoon valittiin seitsemän uutta toimintaa: lukupiiri, sarjakuvakilpailu, tietokilpailu, elokuvailta, peli-ilta, kauhuteemaviikko ja kirjastosuunnistus. Lisäksi nuortenkirjastopalveluihin tehtiin muutamia muita parannuksia. Käyttämättä jäi kuusi projektin aikana muotoutunutta ehdotusta: linkkilista, ilmaisuilta, lemmikkikerho, kritiikkikerho, henkilöhahmon äänestys ja neuvonantajaryhmä. Toiminnan toteuttamiseen pyritään osallistamaan kirjaston nuoria asiakkaita. Tämä opinnäyte ei kuitenkaan esittele uuden toiminnan yksityiskohtaisia suunnitelmia tai käytännöntoteutusta.

ASIASANAT: osallistaminen, nuoret, kirjastopalvelut

Anu Hytönen

DEVELOPING LIBRARY SERVICES IN COLLABORATION WITH YOUNG ADULTS - Project for young adults' activities

This functional thesis addresses the Äänekoski city library's project, which aims to develop the local library services for the young adults in collaboration with young customers. The idea was to make plans on how to offer some activities especially to young people and back up reading as leisure activity.

Theory part of the thesis enlarges the concept of young adult services and its modern targets. Young adult library services are reviewed mainly through guidelines made by IFLA, RUSA and YALSA, which all are international library organisations. Theory also presents different ways to organise activities in the library and in the Internet. In addition, theory presents the research of customers' participation on developing services. Customer participation is reviewed mainly through five strands of participation by Adalbert Evers and eight steps of participation by Roger A. Hart.

Functional part of the thesis describes means that were used to participate young people in planning the new library services. A gathering was arranged in every branch library where young people could express their opinions by filling a questionnaire. It was possible to fill in the questionnaires in small groups or alone. The gatherings were advertised by posters, personal invites and through a blog, that was created during the project. 21 questionnaires were turned in and the answers were noticed when new plans for young adult services were made.

The library decided to start seven new programmes for young adults: a literary circle, cartoon drawing competition, quiz, movie night, game night, horror theme week and "library orienteering". In addition some other improvements were made. Six proposals for the new young adult programmes were excluded. They were: web address list, self-expression night, pet club, criticism club, character voting and teen advisory board. The library is going to participate young adults also while putting programmes into action. However, this thesis does not address new activities and programmes in practice.

KEYWORDS: Customer participation, young adult library services

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	5
2	NUORISOPALVELUT KIRJASTOSSA	7
2.1	Nuorisopalveluiden tavoitteet	7
2.2	Huomioitavaa nuorisopalveluissa	8
2.3	Toiminta kirjastossa	10
3	NUORTEN OSALLISTAMINEN	15
3.1	Asiakkaan osallistumisen viisi mallia	16
3.2	Osallistumisen kahdeksan astetta	18
2.2	Osallistamisen menetelmiä ja käytännön huomioita	20
4	NUORISOTOIMINNAN SUUNNITTELEMINEN	22
4.1	Nuorten oma tiedotuskanava	23
4.2	Nuorten kuuleminen kirjastossa	24
4.3	Nuorten mielipiteet	28
4.4	Uuden toiminnan ideoiminen	30
	4.4.1 Omat ehdotukseni	30
	4.4.2 Kirjastoon valitut toimintamuodot	35
5	POHDINTA	37
6	LÄHTEET	44

KUVIOT

	Kuvio 1. <i>Nuorten osallistumisen asteet</i>	20
--	---	----

1 JOHDANTO

Tämä on toiminnallinen opinnäyte, jonka toimeksiantajana toimi Äänekosken kaupunginkirjasto. Projektin päätavoitteena oli kehittää kirjaston paikallista nuorisotoimintaa nuorten omien ajatusten pohjalta, ja kannustaa nuoria käyttämään enemmän kirjaston palveluja. Muina tavoitteina oli tukea nuorten lukuharrastusta ja ehkäistä nuorten syrjäytymistä.

Paikalliset nuorisopalvelut nousivat esille Keski-Suomen Sosiaalialan osaamiskeskuksen vuonna 2008 valmistuneessa hankkeessa. ”Lapsivaikutusten ennakointi ja arviointi kunta- ja palvelumuutoksissa”(LAVAUS)–hanke selvitti Äänekosken asukkaiden mielipiteitä alueen tuoreesta kunta- ja palvelurakennemuutoksesta sekä sen vaikutuksista erityisesti lapsiin ja nuoriin. Hankkeessa oli mukana kunnan palveluiden arviointi- ja kehittämisenäkökulma, jossa kirjasto oli yhtenä käsiteltävänä osa-alueena. Hankkeen tuloksissa ilmeni, että nuoret eivät juuri koe pystyvänsä vaikuttamaan itseään koskeviin päätöksiin. Päivi Tuononen kehottaa LAVAUS- hankkeen loppuraportissa ottamaan lapsia ja nuoria enemmän mukaan kunnan palveluiden arviointiin ja suunnitteluun. Tuononen tuo esille tarpeen luoda pysyvät rakenteet lasten ja aikuisten yhteiselle päätöksenteolle ja auttaa nuoria näin kasvamaan kansalaistaitoisiksi ja aktiivisiksi elinympäristönsä toimijoiksi. (Toikka 2008, 9, 6, 90[viitattu 1.5.2009].) Nämä tutkimustulokset vaikuttivat siihen, että kirjasto päätti liittää nuoret mukaan suunnitteluprosessiin.

Nuorten kirjastopalvelut ovat nousseet esille myös valtakunnallisella tasolla. Opetusministeriön kirjastopolitiikassa 2015 kirjasto nähdään nuorille epämuodollisena oppimistilana ja kohtaamispaikkana. Kirjastosta pyritään tekemään nuorille kolmas tila kodin ja opiskelupaikan rinnalle. Onnistumisen edellytyksenä nähdään kirjaston kyky muokata toimintaa ja palveluja nuorten käyttäytymistapojen ja tarpeiden mukaisesti. (Opetusministeriö 2009, 26, 30, 14.) Toinen esimerkki nuorten huomioimisesta kirjastoalalla on kuluvana

vuonna avattu Kirjastot.fin ylläpitämä Sivupiiri.fi- nuortenkirjallisuussivusto (Sivupiiri 2009 [viitattu 20.10.2009]). Lisäksi kirjastoalan ammattilaiset ovat pohtineet kirjaston roolia ja merkitystä nuorten elämässä mm. kesällä Helsingissä järjestetyssä ”Building Bridges over tomorrow- Focus on Teen Users!”-seminaarissa. Seminaarissa kuultiin kansainvälisiä näkemyksiä nuortenkirjastotyöstä ja sen kehittämistä. (Helsingin kaupunginkirjasto 2009 [viitattu 29.10.2009].)

Kirjallinen opinnäytteeni koostuu teoriaosuudesta sekä toiminnallista työtäni kuvaavasta osiosta. Teoriaosuudessa käsittelen kirjaston nuorisopalveluja sekä nuorten kirjastonkäyttäjien osallistumista toiminnan suunnitteluun. Asiakkaiden osallistumista palveluiden suunnitteluun on tutkittu erityisesti sosiaalialalla ja olen hyödyntänyt tätä tutkimusaineistoa teoriaosassani. IFLA (2006, 4) määrittää nuoret 12–18 ikävuoden ikäisiksi, ja olen kokenut tämän määritelmän myös tähän työhön sopivaksi. Toiminnallisen työni kuvaus avaa projektissa toimineen tiimin tekemiä ratkaisuja ja omia ponnistuksiani tavoitteiden saavuttamiseksi. Toiminnankuvaus esittelee myös tuloksena syntyneen Äänekoskella käyttöön otettavan nuorisotoiminnan. Olin mukana projektissa ainoastaan uuden nuorisotoiminnan suunnitteluvaiheessa, joten tämä opinnäyte ei esittele täysin valmiiksi kehitettyä toimintaa tai käytännöntoteutusta.

Päädyin tekemään opinnäytettäni Äänekosken kaupunginkirjastolle pääosin siksi, että olen paikkakunnalta kotoisin. Koin projektiin osallistumisen arvokkaaksi mahdollisuudeksi tehdä jotain lapsuuden kotikuntani hyväksi. Koska olen itsekin elänyt nuoruuttani Äänekoskella, minulla oli jo valmis käsitys siitä, minkälaisia tarpeita paikallisilla nuorilla voisi olla. Entisenä paikkakuntalaisena olen myös pyrkinyt hyödyntämään työssäni kokonaiskäsitystäni paikallisista voimavaroista ja toimijoista.

2 NUORISOPALVELUT KIRJASTOSSA

Nuoret saatetaan nähdä melko haasteellisena yleisen kirjaston asiakasryhmänä. Kärjistävästi ajateltuna nuorten koetaan rikkovan kirjaston rauhaa, heidän kulkiessaan levottomasti edestakaisin kirjaston tiloissa. Saatetaan ajatella, että he käyttävät kirjastoa väärällä tavalla, eivätkä huomioi kirjaston käyttäytymissääntöjä. (Nieminen 2007, 48– 49.) Nuorten asemasta asiakkaina tulee helposti epäselvä ja pahimmassa tapauksessa jopa kielteinen, sekä nuorille itselleen että heitä palvelevalle henkilökunnalle.

Vaikka osa nuorista ei ole kiinnostunut kirjallisuudesta, silti myös osa heistä viettää kirjastossa vapaa-aikaansa (Jäppinen, teoksessa Nuortenkirjastotyön käsikirja 2007, 22). Kirjaston lähtökohtainen rooli nuorille saattaa siis erota vahvasti siitä, mihin rakennus tai toimintatavat on suunniteltu. Yleisissä kirjastoissa on tapana järjestää erilaisia houkuttelevia palveluja ja tapahtumia lapsille, mutta nuoret jäävät helposti huomioimatta (Snowball 2008, 25). Nuorille ei siis välttämättä ole selvää miten heidän tulisi käyttää kirjastoa. Tämä on haaste, johon kirjaston on yhä enemmän vastattava tulevaisuudessa, mikäli kirjaston halutaan palvelevan tasapuolisesti eri elämänvaiheissa.

2.1 Nuorisopalveluiden tavoitteet

RUSA (The Reference and User Services Association) ja YALSA (The Young Adult Library Services Association) ovat koonneet yhteistyössä ohjeita nuorisotyön kehittämiseen ja ylläpitämiseen. Samankaltaisia suuntaviivoja on koonnut myös IFLA (The International Federation of Library Associations and Institutions). Käsittelen nuorisopalveluiden tavoitteita näiden tahojen ohjeistusten kautta. Molemmissa julkaisuissa nuoret määritellään 12 ja 18 ikävuoden välille, joskin IFLA korostaa, että nuorten ikä voidaan määritellä hyvin kirjastokohtaisesti (IFLA 2006, 4 [viitattu 13.5.2009]).

IFLA:n mukaan nuorten palveluiden tulee vastata paikallisten nuorten tarpeisiin ja auttaa siirtymässä lasten kirjastopalveluista aikuisten kirjastopalveluihin. Lisäksi kirjaston tehtävänä on tuoda esille kirjallisuutta ja lukemista vapaa-ajanviettopapana ja kannustaa elinikäiseen oppimiseen. Kirjaston tulee myös tukea nuorten kehittymistä kirjaston aineiston ja tietopalveluiden itsenäisenä käyttäjänä. (IFLA 2006 [viitattu 13.5.2009].)

YALSA:n ja RUSA:n ohjeissa mainitaan ensimmäisenä lähtökohtana nuorisopalveluiden järjestelmällinen sisällyttäminen koko kirjaston toiminnan strategiseen suunnitteluun ja budjetointiin, sillä mikään lyhytaikainen panostus ei tue tavoitteiden saavuttamista. Ohjeet antavat tavoitteeksi nuorille ajankohtaisen ja tutun teknologian käyttämisen tiedonvälityksessä ja yhteydenpidossa. Nuorille suunnatussa ohjelmassa suositellaan kiinnittämään huomiota nuorten kehityksellisiin ja koulutuksellisiin tarpeisiin ja mielenkiinnon kohteisiin. Asiakaspalvelussa on tärkeää luoda helposti lähestyttävä ja ystävällinen ilmapiiri. Sisällöllisenä tavoitteena pidetään muiden nuorisopalveluja tarjoavien tahojen tukemista ja täydentämistä. (RUSA & YALSA 2008, 1-3 [viitattu 13.5.2009].)

2.2 Huomioitavaa nuorisopalveluissa

Palveluja kehitettäessä tulee kiinnittää huomiota henkilökunnan tietämykseen nuoren asiakaskunnan erityistarpeista ja piirteistä (IFLA 2006 [viitattu 13.5.2009]). Jotta kirjasto saisi yhteyden nuoriin, sen on panostettava henkilökunnan jatkuvaan kehittämiseen ja positiivisen ilmapiirin ylläpitämiseen. On tärkeää, että henkilökunta kunnioittaa nuoria, eikä tuomitse heidän toimintaansa. (RUSA & YALSA 2008, 1-3 [viitattu 13.5.2009].)

Kirjasto voi hyötyä monella tavalla yhteistyöstä muiden tahojen kanssa. Yhteistyötä voidaan tehdä mm. muiden kulttuurialan toimijoiden ja nuorisopalveluja tuottavien organisaatioiden kanssa. Erityisesti nuorisotyötä tekevät tahot voivat jakaa asiantuntemustaan nuorista ja nuorten maailmasta.

Yhteistyö voi myös auttaa tavoittamaan sellaisiakin nuoria, jotka eivät vielä ole kirjaston asiakkaita. (IFLA 2006 [viitattu 13.5.2009].)

Nuoret arvostavat palvelutilanteissa yksityisyyttä, joka mahdollistaa arkaluontoistenkin aiheiden käsittelyn. Nuortenosaston asiakaspalvelussa tarvitaan myös erityisesti empaattisuutta, nopeaa tilannetajua ja ennen kaikkea joustavuutta. Nuortenkirjastotyö helpottuu huomattavasti, jos kirjaston henkilökunnan ja nuorten asiakkaiden välillä vallitsee luottamuksellinen puheyhteys. (Alameri-Sajama 2007, 16 – 19.)

Nuorilla olisi suotavaa olla kirjastossa oma alue, joka sisustuksen ja tilaominaisuuksien kautta heijastaa nuorten omaa elämäntyyliä ja olisi näin ollen käyttäjilleen viihtyisä (IFLA 2006 [viitattu 13.5.2009]. Nuortenosaston sijainnin olisi hyvä olla sellainen, että nuorten olisi mahdollista kuljeskella ja viettää aikaa hieman äänekkäämminkin häiritsemättä liikaa kirjaston muita asiakkaita (Alameri-Sajama 2007, 15). Oman tilan luominen voi kuitenkin olla erittäin vaikeaa, jos kirjastorakennuksessa ei yksinkertaisesti ole sille tilaa. Erillisen nuortenosaston luominen saattaa vaatia laajaa remonttia, eikä se ole aina mahdollista.

Pyrittäessä tukemaan nuorten lukuharrastusta on hyvä ottaa huomioon, että kirjat eivät ole ainoa väylä lukemiseen. Nuoret lukevatkin paljon käyttäessään erilaista teknologiaa. Nuoret hakevat tietoa, kommunikoivat keskenään ja kehittävät taitojaan erilaisten ohjelmien kautta, esimerkiksi blogeissa, peleissä ja musiikkiohjelmassa. Blogeista nuoret hakevat ajankohtaista tietoa maailman laajuisesti ja seuraavat henkilökohtaisten blogien kirjoittajien elämää. Musiikin löytäminen ja lataaminen edellyttää tiedonhakutaitoja, ja esimerkiksi iTunes-musiikkiohjelma tarjoaa käyttäjälle luettavaa lisätietoa musiikin tekijöistä. Menestyäkseen peleissä nuorten täytyy lukemalla tutustua esimerkiksi pelihahmonsa historiaan ja pelissä kehittymiseen tarvittaviin ohjeisiin. (Braun 2007, 38- 39.)

2.3 Toiminta kirjastossa

Nuoret ovat kiinnostuneita toiminnasta ja tapahtumista (Jäppinen 2007, 22). Tämän vuoksi yksi tapa kannustaa nuoria kirjaston käyttöön on tarjota palveluja myös näissä muodoissa. Nuoria aktivoivia toimintamuotoja ovat esimerkiksi pelit, yhteisölliset verkkopalvelut, erilaiset kerhot ja työpajat. Myös yksittäisillä tapahtumilla voidaan nostaa esille nuorille ajankohtaisia ja kiinnostavia teemoja.

Pelaaminen

Yhdysvalloissa tehdyn tutkimuksen mukaan noin 70 % yleisistä kirjastoista tukee pelaamista jollain tavalla, ja noin 80 % yleisistä kirjastoista antaa asiakkaiden käyttää kirjaston tietokoneita pelaamiseen. Yleisimmin tuetut pelimuodot ovat korttipelit ja lautapelit, mutta tutkija uskoo tietokone- ja konsolipelien lisääntymisen olevan luonnollinen kehitysaskel kirjaston palveluille. Pelaamisen kautta voidaan saada kirjastolle uusia asiakkaita, sen avulla voidaan kiinnittää huomio myös kirjaston muuhun aineistoon ja se sopii kaiken ikäisille. Tutkimuksessa mukana olleiden kirjastojen mukaan pelaamiseen liittyvät aktiviteetit ovat myös parantaneet nuorten asiakkaiden käyttäytymistä. (Nicholson 2007, 207, 213.) Pelit voidaan nähdä nykyaikaiseksi osaksi kirjaston aineistoa ja sen erilaisia formaattimuotoja, jotka mahdollistavat asiakkaiden erilaisten mieltymysten huomioimisen (Levine 2006, 11).

Pelit ovat viihdyttävyytensä lisäksi opettavaisia, sillä ne kehittävät mm. pelaajan ongelmanratkaisukykyä, yhteistyökykyä ja identiteettiä. Pelit luovat myös yhteisöllisyyttä ja helpottavat oppimista. (Levine 2006, 5.) Yksi nuorten suosima pelimuoto on verkkopelit, joita voidaan myös kutsua pelillisiksi virtuaalimaailmoiksi. Virtuaalisesta pelimaailmasta tekee kiinnostavan pelattavan hahmon tarvitsemien esineiden hankkiminen erilaisten tehtävien kautta sekä pelihahmon taitojen kehittäminen. Lisäksi pelihahmon täytyy yleensä tienata rahaa ja onkin havaittu, että useissa verkkopeleissä pitää hallita pelin oma taloudellinen järjestelmä, joka vastaa oikeaa reaali maailman taloutta.

Virtuaaliset pelimaailmat ovat hyvin sosiaalisia, koska verkkopeleissä vastustajat ja yhteistyökumppanit ovat toisia pelaajia tekoälyn sijaan. Lisäksi monissa verkkopeleissä on vähintään yhtä olennaista viettää aikaa sekä tuttujen että tuntemattomien pelaajien kanssa, esimerkiksi keskustellen aivan arkisista asioista. (Huvila & Holmberg 2008, 245 – 247.)

Suomessa pelaamiseen on panostettu esimerkiksi Leppävaarassa Sellon kirjastossa, jonka nuortenosasto tarjoaa mahdollisuuden lautapeleihin, korttipeleihin, verkkopelaamiseen ja konsolipelaamiseen. Kirjaston toimintaan kuuluu erillinen konsolipelihuone sekä erilaisia pelikerhoja ja peliturnauksia. (Leppävaaran kirjasto 2009, [viitattu 11.9.2009].)

Tapahtumat

Tapahtuman järjestäminen edellyttää huolellista suunnittelua. Tärkein vaihe on asettaa tapahtumalle tavoitteet, jotta voidaan arvioida sen onnistumista. Toinen oleellinen tekijä on rahoituksen strateginen suunnittelu, jossa otetaan huomioon etenkin mahdolliset yhteistyökumppanit ja sponsorit. (Wilson 2004, 150 – 151.) Kun kirjastossa järjestetään tapahtumia, on tärkeää mainostaa niitä näkyvästi. Nuorten ollessa kohderyhmänä mainosjulisteita ja esitteitä on hyvä tuoda esille myös kirjaston ulkopuolella. Hyvät mainospaikat ovat sellaisia, joissa nuoret viettävät aikaansa, kuten koulut ja ostoskeskukset sekä urheilutapahtumat. Viv Smithin mukaan mainonnassa kannattaa käyttää paikallista lehteä ja radiota, mutta myös erityisesti nuorten suosimaa teknologiaa. (Snowball 2008, 28.) Seuraavassa esimerkkitapauksessa tulee ilmi yksi tapa järjestää toimintaa tapahtumien muodossa, ja minkälaista palautetta siitä on saatu tapahtumaan osallistujilta.

Skotlantilaisessa East Renfrewshiren yleisessä kirjastossa päätettiin markkinoida kirjaston palveluja järjestämällä ”Look at libraries”- niminen 16 viikkoa kestänyt festivaali, joka koostui yli 50 tapahtumasta. Tapahtumia järjestettiin neljässä eri kirjastossa ja niissä pyrittiin kattavaan vuorovaikutukseen sekä olemassa olevien että etäänntyneiden ja potentiaalisten

uusien asiakkaiden kanssa. Ohjelmistoon kuului esimerkiksi eri ikäryhmille suunnattuja työpajoja ja näytöksiä sekä ohjattua toimintaa. Tapahtumia suunniteltaessa pyrittiin hyödyntämään sekä kirjaston ulkopuolisia että sisäisiä yhteistyökumppaneita. Lisäksi keskityttiin luomaan suhteita ulkoisiin toimittajiin ja sponsoreihin sekä luomaan mediaa kiinnostavia tiedotteita. Kaikkien yhteistyötahojen kanssa pyrittiin ylläpitämään kehittävää vuorovaikutusta. (Rooney- Browne 2007, 53 – 54.)

Kävijöiltä saadussa palautteessa tapahtumiin oltiin hyvin tyytyväisiä ja niiden kautta saatiin kirjastolle myös uusia asiakkaita. Pidetyimmät tapahtumat olivat sellaisia, missä osallistujat saivat testata kulttuurisia ja taiteellisia valmiuksiaan. Nuoret kävijät olivat kaiken kaikkiaan positiivisesti yllättyneitä tapahtumien monipuolisuudesta, eivätkä he olleet osanneet odottaa näkevänsä kirjastossa mitään vastaavaa. Yli puolet tapahtumia ylläpitävistä yhteistyökumppaneista, kuten esiintyjät ja kouluttajat, eivät olleet aikaisemmin esiintyneet kirjastossa ja kokivat toiminnan ylittäneen odotukset. Kaikki edellä mainituista yhteistyökumppaneista olivat valmiita osallistumaan kirjaston toimintaan vastaisuudessakin. Tulevaisuudessa festivaali pyritään järjestämään vuosittain ja tapahtumien aihealueita liitetään enemmän kirjallisuuteen järjestämällä esimerkiksi työpaja luovasta kirjoittamisesta, ”luetaan elokuva”-ilta ja kirjallisuuden genreihin jaettuja teemailtoja. (Rooney- Browne 2007, 59 – 63.)
Verkkoon sijoittuva toiminta

Yhteisölliset verkkopalvelut

Yhteisöllisiä verkkopalveluja voidaan hyödyntää kirjaston toiminnassa ja asiakkaiden aktivoinnissa. Erilaiset verkkoyhteisöt ja sosiaalisen median alustat ovat erityisesti nuorille tuttuja ja käytettyjä välineitä yhteydenpitoon ja itseilmaisuuksiin (Snowball 2008, 29). Käytettäessä kirjaston ulkopuolisen tahon ylläpitämää palvelua on kuitenkin otettava huomioon kirjaston rajalliset oikeudet hallinnoida tallennettua tietoa. Julkaistavan tiedon tulee olla harkittua ja kannattaa varmistaa että halutessaan pystyy poistamaan oman tuottamansa

sisällön. (Farkas 2007, 123.) Seuraavaksi muutamia tapoja käyttää verkkopalveluja nuorten kirjastotyön tukena.

Verkkoyhteisö tarkoittaa sivustoa, jossa käyttäjä voi luoda itselleen profiilin ja liittyä muista käyttäjistä koostuvaan sosiaaliseen verkostoon (Snowball 2008, 30). Tällaisia palveluja ovat esimerkiksi Facebook, Twitter ja MySpace. Verkkoyhteisöjen kautta voidaan pitää yhteyttä tuttaviin, mutta ennen kaikkea niiden avulla tehdään itseä ja omaa identiteettiä näkyväksi verkossa ja luodaan uusia yhteyksiä (Farkas 2007, 109). Samaan tapaan kuin asiakkaansa, myös kirjasto voi tehdä itselleen näkyvyyttä verkkoyhteisöjen kautta. Kirjaston omasta profiilista voidaan hyötyä esimerkiksi ottamalla sitä kautta vastaan palautetta, jakamalla sen avulla tietoa ja uutisia tai tekemällä siitä väylä kirjaston palveluihin. Näkymällä palveluissa joissa potentiaaliset asiakkaat liikkuvat, voidaan tavoittaa myös heitä, jotka eivät tule koskaan vierailleeksi kirjastossa tai kirjaston virallisilla verkkosivuilla. Ahkerina verkkoyhteisöjen käyttäjinä, erityisesti nuoria voidaan tavoittaa niiden avulla. (Farkas 2007, 122–124.)

Blogi on verkkosivu, joka koostuu kronologisesti järjestetyistä, päivätyistä merkinnöistä. Blogin luominen ja päivittäminen on hyvin yksinkertaista, eikä sen käyttäminen vaadi erityistä tietoteknistä osaamista. Kirjastossa käytettäessä blogin tulee vastata jonkin valitun kohderyhmän tarpeisiin, eikä sillä kannata yrittää täyttää jokaisen asiakkaan jokaista tarvetta, tai se päättyy olemaan hyödytön kaikille. Kohdentamisen lisäksi blogilla olisi hyvä olla jokin tarkoitus, jotta lukijat tietävät mitä siltä voi odottaa. Blogia on myös tärkeää päivittää säännöllisesti, sillä muuten lukijat eivät koe tarpeelliseksi seurata sitä. Jos verkossa halutaan ylläpitää keskustelua, sen sijaan että jaettaisiin vain ilmoitusluontoista tietoa, on mahdollista sallia lukijoiden kommentoida blogissa julkaistuja merkintöjä. Blogilla on kirjastoille lukuisia mahdollisia käyttötarkoituksia. Sillä voidaan tukea kirjaston toimintaa esimerkiksi jakamalla sitä kautta tietoa tulevasta ja menneistä tapahtumista, laittamalla sinne materiaalia täydentämään esimerkiksi järjestettyä työpajaa, tai sitä voidaan käyttää sosiaalisena alustana kerhotoiminnalle. (Farkas 2007, 12, 17, 19–23,

29–35.) Seuraavaksi esimerkki blogin hyödyntämisestä nuorten kirjastotyössä. Yhdysvaltalaisen koulukirjaston työntekijä Janie Cowan perusti kirjastolleen blogin päästäkseen tavallista syvempään vuorovaikutukseen nuorten asiakkaidensa kanssa ja voidakseen sen pohjalta ymmärtää paremmin asiakaskuntansa tarpeita. Blogin kautta koululaiset saattoivat ilmaista vapaasti mielipiteensä liittyen kirjastokokemuksiinsa ja lukumieltymyksiinsä. Cowan aktivoi nuoria esittämällä blogissa suoria kysymyksiä, joihin koululaiset innostuivatkin vastaamaan erityisesti opettajilta saadun tuen ansiosta. Blogi lisäsi kirjastonkäyttöä. Vuorovaikutus asiakkaiden ja kirjaston henkilökunnan välillä yleistyi myös kasvokkain kirjastossa, ja kirjaston verkkosivu sai blogin kautta enemmän näkyvyyttä. (Cowan 2008, 20-26.)

Wiki on yksinkertainen verkkosivu, jonne tuotetaan sisältöä yhteisöllisesti. Wikin erityispiirteenä on demokraattisuus, sillä kaikki kirjoittajat voivat tehdä muutoksia toisen tuottamaan sisältöön, eikä kukaan yksinään omista tuotettua kokonaisuutta. Tavoitteena on tuottaa sisältöä, jossa yhdistyy osallistuvan yhteisön tiedot ja taidot. Wiki voi olla kaikille avoin tai rajattu johonkin tiettyyn projektiin kuuluvalla ryhmälle. Sisältöä tuottavan yhteisön jäsenten ei tarvitse tuntea toisiaan, riittää että yhteisö jakaa saman tavoitteen. Wikiä voidaan esimerkiksi käyttää: projektin yhteisten raporttien luomiseen, opiskeluun liittyvien tehtävien palauttamiseen ja palautteen antamiseen, tai vaikka jatkokertomuksen kirjoittamiseen. Kaikenlaisten wikien kohdalla kirjasto voi päättää kuinka paljon osallistuu sisällön tuottamiseen ja kuinka paljon vastuuta annetaan asiakkaille. Kaikkiaan wikien kehitys on elävä prosessi, joka heijastaa sisältöä tuottavan ryhmän mielenkiinnonkohteita ja tarpeita. (Farkas 2007, 67 - 76, 70). Useat wikit on perustettu jakamaan tietoa jostakin tietystä aiheesta tai tietylle kohderyhmälle. Seuraavat esimerkit avaavat wikin erilaisia käyttötarkoituksia, joita kirjastotyössäkin voitaisiin hyödyntää.

PartioWiki on suomalainen Nettipartiolaiset ry:n ylläpitämä partiotietosanakirja. Wiki käsittelee esimerkiksi partion historiaa, partiotapoja ja tapahtumia. (PartioWiki 2009 [viitattu 5.10.2009].) PartioWiki on hyvä esimerkki wikistä joka

keskittyy tietyn toiminnan ympärille. Kirjastossa voitaisiin samaan tapaan tukea kerhotoimintaa kokoamalla wikiin tietoa kerhon tapaamiskerroista, aikaansaannoksista ja suunnitelmista. Wiki voisi näin ollen tuoda lisää sisältöä kerhon toimintaan ja auttaa kerhon markkinoinnissa.

Verkkoyhteisö Kontu ry ylläpitää sen sijaan KontuWiki nimistä verkkotietosanakirjaa, joka keskittyy J.R.R. Tolkieniin, hänen teoksiinsa ja hänen luomaansa Keski-Maan fantasiamaailmaan. (KontuWiki 2009 [viitattu 5.19.2009].) KontuWiki edustaa yhteen suurempaan teemaan keskittyvää wikiä. Kirjaston käytössä wikin teemana voisi olla esimerkiksi jokin kaunokirjallisuuden genre, asiakkaita kiinnostavan projektin eteneminen tai musiikin tyyli. Wikin kautta voitaisiin jakaa tietoa ja kokemuksia kyseisestä teemasta.

Blogging Libraries Wiki on Amanda Etches-Johnson nimisen kirjastonhoitajan perustama wiki, joka kokoaa kirjastojen ylläpitämien blogien osoitteita ympäri maailman (Bloggin Libraries Wiki 2009 [viitattu 5.10.2009]). Samaa tapaan kirjasto voisi ylläpitää päivitettävää luetteloa jostakin omaa asiakaskuntaa kiinnostavasta aiheesta. Luettelo voisi koostua esimerkiksi verkko-osoitteista tai tietyn aihepiirin julkaisuista.

3 NUORTEN OSALLISTAMINEN TOIMINNAN KEHITTÄMISEEN

Vuoropuhelu ja asiakkaiden kanssa yhdessä tekeminen auttaa kirjastoja tuntemaan moninaisen asiakaskuntansa arvopohjaa, toimintatapoja ja tiedontarpeita. Tämä on arvokasta tietoa, jota tarvitaan kirjastopalveluiden oikeanlaiseen kehittämiseen. (Opetusministeriö 2009, 17.) Palveluiden kehittäminen lisäämällä asiakasyhteistyötä tarkoittaa sitä, että asiakkaat osallistuvat palveluiden suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin. Tällöin palveluiden käyttäjän mielipide nostetaan virallisen palvelun tarjoajan näkökulman rinnalle. (Toikko 2006, 13 - 15.) Nuorten osallisuus nuortenpalveluja kehitettäessä auttaa nostamaan esille mielekkäimmät ja

tehokkaimmat tavat aktivoida nuoria asiakkaita. Nuoret tietävät itse parhaiten, mikä on heidän ikäryhmälleen hyödyllisintä ja ajankohtaisinta. (IFLA 2006 [viitattu 13.5.2009].)

Annettaessa asiakkaille mahdollisuus osallistua toiminnan kehittämiseen, on myös sitouduttava vastaamaan esiin nouseviin ideoihin ja tarpeisiin. Asiakkaat eivät panosta palveluihin, elleivät koe tulevansa kuulluksi kirjaston taholta. (Morris & Barron 1998, 404.) Nuorten työpanosta ei siis tule väheksyä, vaan ehdotuksiin tulee suhtautua avoimesti, vaikka ne eroaisivat kirjaston perinteisistä toimintatavoista. (IFLA 2006 [viitattu 13.5.2009].) Yhteistyön onnistumiseksi henkilökunnan on oltava valmiina kyseenalaistamaan ja tarpeen vaatiessa myös muuttamaan omia toimintatapojaan, jotta nuoret näkevät eri osapuolet yhteistyökumppaneinaan toteuttamassa heitä itseään kiinnostavia asioita (Toim. Timonen & Fedotoff 2003, 181- 182).

3.1 Asiakkaan osallistumisen viisi mallia

Adalbert Evers on koonnut vuonna 2003 Euroopan neuvoston sosiaalialan asiantuntijoiden näkemyksiä asiakkaiden osallistumisesta erilaisissa sosiaalipolitiikan malleissa. Timo Toikko (2006, 15-17) on viitannut artikkelissaan tähän raporttiin ja esitellyt viisi erilaista tapaa vastata osallistamisen tarpeeseen. Mallit tuovat esille erilaisia näkemyksiä asiakkaiden huomioimisesta ja osallistumismahdollisuuksista. Malleja on mahdollista soveltaa myös kirjastoalalle.

Welfarismi edustaa vanhaa sosiaalipolitiikan mallia, jossa pyritään täyttämään palveluiden tasa-arvoiset standardit, eikä se näin ollen anna paljoa tilaa ainakaan asiakkaiden yksilötasoiselle osallistumiselle. (Toikko 2006, 15- 16.) Kirjastossa tämä voisi näkyä pyrkimyksenä palvella asiakasryhmiä tasavertaisesti, mutta kehittämättä niitä erityisemmin kohderyhmien yksilöllisten tarpeiden mukaan.

Professionalismi tekee työtä asiakkaan puolesta, mutta siinä ei ole edellytyksiä varsinaiseen yhteistyöhön asiakkaan kanssa. Tässä mallissa halutaan säilyttää oma merkittävä rooli ongelmanratkaisijana. Mallin keskeisiä tavoitteita kuitenkin ovat asiakaslähtöisyys ja asiakaskeskeisyys. (Toikko 2006, 16.) Kirjaston henkilökunnan rooli on perinteisesti ollut juuri ongelman ratkaiseminen eikä yhteistyö asiakkaan kanssa. Tällainen toiminta ei kuitenkaan kehitä asiakasta, eikä välttämättä tuo esille kaikkia tarpeita, joihin etsitään vastausta.

Konsumerismi luottaa asiakaskeskeisimmän palvelun löytymiseen palveluntuottajien kilpailuttamisen kautta. Kilpailuttamisen nähdään paljastavan myös parhaan hinta-laatu-suhteen. Tämä malli ei kuitenkaan huomioi sosiaalisten ryhmien välisiä eroavaisuuksia palveluiden kuluttamisessa. (Toikko 2006, 16.) Kirjastoalalla on tärkeää huomioida palveluiden hyöty mahdollisimman laajoille asiakasryhmille. Kirjastolle edullinen ja helppo palvelu ei välttämättä ole kannattavin sijoitus suhteessa asiakkaiden tarpeisiin.

Managerismi tarkoittaa palveluiden kehittämisen tapahtuvan enemmän palveluntuottajien kuin käyttäjien kautta. Tuottajat oppivat toisilta tuottajilta, miten voisivat kehittää omaa toimintaansa. Managerismissa arvioidaan palveluja standardiperusteilla, kuten perinteisiä kulutustuotteita. Malli mahdollistaa käyttäjien osallistumisen, mutta vain siinä suhteessa mitä organisaation resurssit, kuten käyttöliittymät mahdollistavat. Palveluun voidaan liittää esimerkiksi sähköinen palautteenanto mahdollisuus. Tämä voi nopeuttaa palautteen antamista, mutta myös etäännyttää asiakasta ja palveluntarjoajaa toisistaan kasvokkain tapahtuvan dialogin puuttuessa. (Toikko 2006, 17.) Kirjastot tekevät paljon tämän kaltaista toimintaa hakemalla kehitysideoita muilta kirjastoilta. On kuitenkin muistettava, että jokaisella kirjastolla on aina omanlaisensa asiakaskunta eikä kaikkia palvelumalleja voi tai kannata soveltaa kaikissa kirjastoissa.

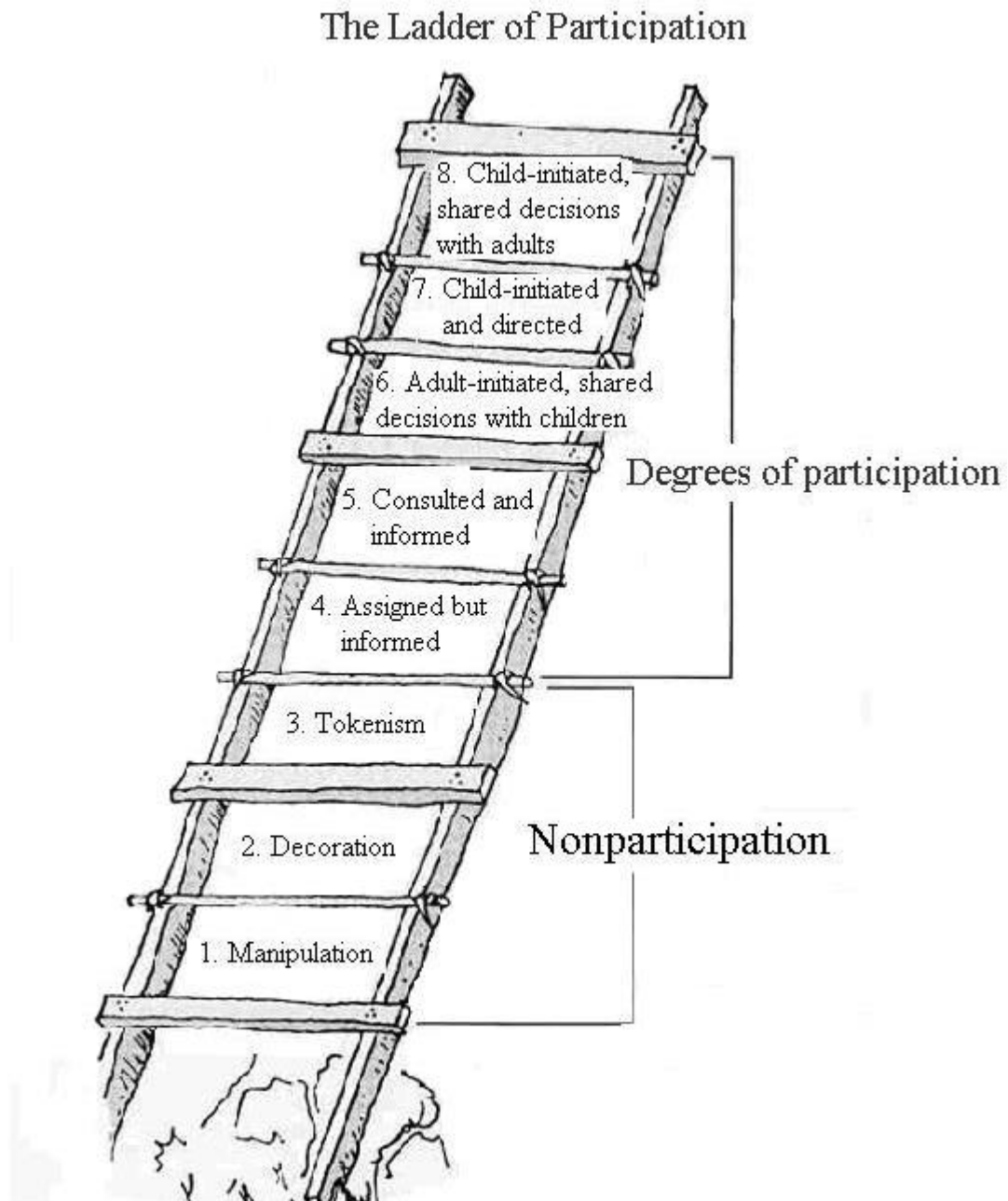
Participationismi pyrkii takaamaan hyvinvoinnin kansalaisten aktiivisen osallistumisen kautta. Palveluiden käyttäjien sosiaalisia oikeuksia vahvistetaan ja suojellaan. Tavoitteena on sitoa käyttäjät henkilökohtaisesti palveluiden tuottamiseen, joko kanssatuottajina tai oman palvelun rakentajina. Mallissa asiakas pystyy todella vaikuttamaan, mutta kantaa myös suuren vastuun. (Toikko 2006, 17.) Eversin malleista tämä vastaa parhaiten kirjaston nykyaikaisia tavoitteita. Läheisessä yhteistyössä asiakkaiden kanssa kirjasto kykenee tukemaan elinikäistä oppimista ja asiakkaan oman toiminnan kehittämistä. Kirjaston asiakkailta on hyvät edellytykset tuottaa esimerkiksi aineiston sisältöön liittyviä palveluja omatoimisesti tai yhteistyössä kirjaston kanssa.

3.2 Osallistumisen kahdeksan astetta

Amerikkalainen sosiologi Roger A. Hart (1992, 8) on mukaillemalla Sherry Arnsteinin osallistumisen asteita vuodelta 1969, koonnut asteikon, joka kuvaa nimenomaan lasten ja nuorten osallistumiseen annettuja mahdollisuuksia. Asteita on yhteensä kahdeksan, ja ne on jaettu todellista osallistumista tukemattomiin ja tukeviin tasoihin. Asteet näkyvät kuviossa 1.

Asteet jotka eivät mahdollista todellista osallistumista

Hartin määrittelemä ensimmäinen osallistumisen aste on manipulaatio. Tällöin nuoret ovat mukana toiminnassa vain suorittamassa aikuisten määrittämiä tehtäviä. Nuorilla ei ole sanavaltaa, eivätkä he osallistu päätöksentekoon. Toinen aste on somistaminen, jolloin nuorten tehtävä on näyttäytyä toiminnassa olematta kuitenkaan perillä toiminnan tavoitteista tai osallistumatta tilaisuuden organisointiin. Kolmannen asteen Hart on nimennyt sovitteliseksi. Sillä tarkoitetaan nimellisen sanavallan antamista nuorille, mutta ei mahdollisuutta vaikuttaa käsiteltävään aiheeseen, omien mielipiteiden muotoiluun tai käsittelytapaan. (Hart 1992, 9.)

Kuvio 1. Nuorten osallistumisen asteet (Hart 1992, 8).

Asteet jotka mahdollistavat todellisen osallistumisen

Neljännellä asteella nuoret on otettu mukaan toimintaan aikuisten aloitteesta, ja he ymmärtävät toiminnan tavoitteet ja ovat tietoisia itseään koskevista päätöksistä. Nuoret ovat saaneet itse päättää osallistumisestaan ja heillä on

merkityksellinen rooli toiminnassa. Viidennellä asteella aikuiset käyttävät nuoria neuvonantajina ja tiedottavat nuoriin kohdistuvista projekteista. Nuoret ovat seuranneet prosessin etenemistä ja heidän mielipiteensä otetaan vakavasti. Kuudes aste mahdollistaa nuorten tasa-arvoisen osallistumisen päätöstentekoon aikuisten aloitteesta, ja seitsemännellä asteella aloite tulee nuorilta ja he kantavat myös suurimman vastuun. Viimeisellä, eli kahdeksannella asteella nuoret tekevät aloitteen ja päätökset tehdään yhteistyössä aikuisten ja nuorten kesken. (Hart 1992, 11- 14.)

3.2 Osallistamisen menetelmiä ja käytännön huomioita

Asiakkaiden mielipiteitä voidaan kuulla kirjaston järjestämässä keskustelutilaisuudessa, johon on kutsuttu johonkin kohderyhmään kuuluvia kirjaston käyttäjiä. Keskustelu onnistuu parhaiten kun osanottajia ei ole kerralla yli kymmentä, mutta tilaisuuksia voidaan järjestää useita, jotta saadaan esille mahdollisimman usean mielipide. (Morris & Barron 1998, 413.) Toinen vaihtoehto on järjestää paneelikeskustelu, jossa osallistujat jakavat kokemuksiaan ja mielipiteitään jostain tietyistä aiheista. Paneelikeskustelussa nuoret pääsevät kehittämään taitojaan mielipiteensä analysoinnissa ja perustelemisessa. (Toim. Timonen & Fedotoff 2003, 196- 197.)

Nuorista voidaan kerätä myös neuvonantajaryhmä, joka auttaa tekemään nuoria koskevia ratkaisuja kirjastossa. Neuvonantajaryhmä voi ottaa kantaa sekä tiloihin että nuorille suunnattuun ohjelmaan ja palveluihin. Lisäksi nuorten ryhmää voidaan hyödyntää muutoksista tiedottamisessa suuremmalle yleisölle. (IFLA 2006 [viitattu 13.5.2009].) Ryhmän tehtävä on etsiä ratkaisuja määriteltyyn ongelmaan yhdessä aikuisten toimijoiden kanssa (Toim. Timonen & Fedotoff 2003, 196).

Asiakkaiden kanssa tehdyn yhteistyön onnistumiseksi suositellaan kiinnittämään huomiota seuraaviin seikkoihin. Osallistujat olisi hyvä palkita jotenkin käytetystä ajasta. Palkinto voi olla esimerkiksi ilmainen kaukolaina tai

kopiokortti. Tilaisuuden vetäjän ei tarvitse olla kirjaston henkilökuntaa, se saattaa jopa lisätä negatiivista jännitettä keskusteluun. Vetäjän ominaisuuteen kuuluu ohjata keskustelua pysymään rentona ja avoimena kaikkien ajatuksille. Tilaisuuden jälkitarkastelua auttaa, jos keskustelut nauhoitetaan. (Morris & Barron 1998, 414.) Kun nuoret osallistuvat toiminnan ylläpitämiseen, heille osoitettujen tehtävien tulee olla selkeitä, vaihtelevia ja kehittäviä. Nuorilla pitää olla valinnanmahdollisuus, jotta he voivat osallistua omien mielenkiinnonkohteidensa kautta. Tehtäviä annettaessa on tärkeää huomioida yksittäisen nuoren kyvyt ja tehdä selväksi lyhyen tähtäimen tavoitteet. (Toim. Timonen & Fedotoff 2003, 185 - 186, 2003.)

Nuorisotiedotustyön konferenssissa käsiteltiin vuonna 2003 nuorten osallistumista toiminnan ylläpitoon. Konferenssissa esiteltiin erilaisia aiheeseen liittyviä projekteja ja projektin jäseniltä kerättiin palautetta toiminnasta. Nuoret osallistujat nimesivät osallistumisen ehdoiksi seuraavia piirteitä: hauskanpito, oppimisen mahdollisuus, tuen saaminen työntekijöiltä ja ympäristöltä, hyödyllisyys ja paremman yhteiskunnan saavuttaminen. Nuoret olivat myös sitä mieltä, että he saavat muita ikäisiään mukaan projekteihin ja projektiin osallistuvat todella kiinnostuvat asiasta. Osallistumisen nähtiin myös nostavan nuorten itsetuottamusta. Nuoret pitivät tärkeänä, että yhteistyön aikana ilmenevistä ongelmista puhuttaisiin avoimesti. (Toim. Timonen & Fedotoff 2003, 211–212.)

Myös projektien aikuisilta työntekijöiltä kerättiin palautetta. Työntekijät pitivät nuoria hyvin tarkkasilmäisinä projektin laadun suhteen ja kokivat nuorten innostavan tehokkaasti muita ikäisiään. Työntekijän tehtävinä nähtiin projekteissa nuorten tukeminen ja varmistaminen että jokainen voi toimia omana itsenään. Työntekijät neuvoivat tekemään työstä hauskaa, jännittävää, vuorovaikutteista, erityistä ja nopeaa. Pidettiin myös tärkeänä käyttää selkeää ja yksinkertaista kieltä ja muistaa, että nimenomaan nuorilla pitää olla syy tehdä yhteistyötä työntekijöiden kanssa. (Toim. Timonen & Fedotoff 2003, 211–212.)

4 NUORISOTOIMINNAN SUUNNITTELEMINEN

Äänekosken kaupunginkirjastossa haluttiin kehittää nuorisopalveluja, luomalla uusia toiminnallisempia tapoja käyttää kirjastoa. Lähtökohdaksi uuteen nuorisotoimintaan valittiin yhteistyö nuorten kanssa, jotta luotu toiminta vastaisi juuri paikallisten nuorten tarpeisiin. Tavoitteena oli luoda sekä jatkuvaa toimintaa, että yksittäinen tapahtuma.

Olin osa kirjaston henkilökunnasta koostuvaa työryhmää, pitämällä yhteyttä sähköpostitse ja osallistumalla projektiin liittyviin kokouksiin. Osallistuin projektissa ideointiin ja suunnitteluun, markkinointiin ja paikallisten nuorten osallistamiseen. Loin projektin puitteissa kirjastolle nuorten blogin, jonka tarkoituksena on auttaa nuorten osallistamisessa ja toiminnan markkinoinnissa. Työryhmän nuorimpana jäsenenä pyrin tuomaan esille nuorekasta näkökantaa asioihin.

4.1 Nuorten oma tiedotuskanava

Ehdotin blogin luomista, kun mietimme projektin tiedotuskanavia. Blogi on yhteydenpitoväline, jota nuorten on helppo käyttää eikä se rajoita mihinkään tiettyyn paikkaan. Blogi mahdollistaa tiedotuksen, mutta myös keskustelun käymisen sekä nimellä että anonyymisti. Lisäksi blogin päivittäminen on huomattavasti yksinkertaisempaa kuin esimerkiksi internetsivun, mikä mahdollistaa useamman henkilökunnan jäsenen osallistumisen ylläpitoon. Näin ollen sitä voitaisiin käyttää myös projektin ulkopuolella erilaisiin tarkoituksiin.

Tiesin, että kirjaston henkilökunnalla ei ollut aikaisempaa kokemusta blogin ylläpitämisestä, joten yritin huomioida sen teknisessä toteutuksessa. Pidin ensisijaisen tärkeänä, että blogi on suomenkielinen, jotta sitä on helpompi opetella käyttämään. Valitsin suomalaisista palveluntarjoajista Blogit.fi-palvelun, koska pidin osoitteen muotoa miellyttävimpänä ja palvelu tarjosi myös paljon ohjeita blogin käyttämiseen. Muokkasin blogin ulkoasun valmiista pohjasta lisäämällä otsikon taustaksi ottamani valokuvan. Näin ollen saatoin olla varma,

että en riko tekijänoikeussääntöjä. En käyttänyt palvelun tarjoamia valmiita pohjia sellaisenaan, koska halusin tehdä pohjasta hieman omanlaiseni, jotta blogi erottuisi persoonallisuudellaan muiden kirjastojen blogeista.

Blogin osoite jäi muotoon nuortenkirjasto.blogit.fi, vaikka se olisi voinut olla jokin hieman räväkämpi kohderyhmää ajatellen. Blogin nimeä on kuitenkin mahdollista vaihtaa vielä myöhemmin, ja paras nimi löytyisi luultavasti nuorten omasta suusta. Blogin ensimmäiseksi julkaisuksi kirjoitin kuvauksen blogin tarkoituksesta tiedonvälittäjänä ja siitä mihin sitä voidaan käyttää. Pysin tuomaan esille kirjaston halua olla yhteistyössä nuorten kanssa ja korostaa blogin hyötyä mahdollisuutena osallistua kirjastotoiminnan kehittämiseen, jotta sitä innostuttaisiin seuraamaan ja käyttämään aktiivisesti.

4.2 Nuorten kuuleminen kirjastossa

Projekti haluttiin aloittaa kuulemalla nuorten omia ajatuksia siitä, mitä kirjasto voisi heille tarjota. Jokaisessa toimipisteessä päätettiin järjestää nuorille suunnatut ideariihet, joissa nuoret täyttäsivät kirjaston luomat kyselylomakkeet yksin tai pienissä ryhmissä. Ryhmätyöskentelyn ajateltiin ylläpitävän rentoa ilmapiiriä ja tuovan nuorille rohkeutta osallistua. Kyselylomakkeilla pyrittiin auttamaan nuoria ideointiprosessissa ja tuomaan esille kirjaston kannalta olennaisia seikkoja. Lomakkeessa päätettiin lähestyä asiaa avoimin kysymyksiin jotka käsittelevät nuorten osallistumishalukkuutta, mielenkiinnonkohteita ja toiveita uuden toiminnan luonteesta. Kysymysten tarkoituksena pidettiin ajatusten herättämistä, joten kaikkiin kysymyksiin ei vaadittu vastaamaan. Ideariihien yhteydessä päätettiin myös tarjota nuorille pientä purtavaa, jonka toivottiin houkuttelevan tulemaan paikalle ja palkitsevan vaivannäöstä. Toimipisteen oman henkilökunnan lisäksi ideariihessä olisi paikalla projektin työryhmän jäseniä. Itse osallistuin jokaiseen ideariiheeseen.

Ideariihilomake

Oma tehtäväni oli luoda ensimmäinen versio ideariihissä käytettävästä lomakkeesta ja lähettää se sitten muiden työryhmäläisten tarkasteltavaksi muutostarpeiden varalta. Haastavinta työssä oli löytää oikeat kysymykset ja muotoilla ne niin, että nuoret vastaajat ymmärtävät ne samalla tavalla kuin on tarkoitettu. Pyrin tuomaan esille erilaisia tapoja käyttää kirjastoa ja ottamaan huomioon monenlaisia mielenkiinnonkohteita.

Yhdessä muun työryhmän kanssa valittiin 13 kysymystä, joiden arveltiin herättävän tarpeeksi ajatuksia ja keskustelua. Muutaman kysymyksen kohdalla ilmaisumuotoa muutettiin nuorille ymmärrettävämpään muotoon. Esimerkiksi sana ”taho” korvattiin sanalla ”paikka”, koska sitä pidettiin nuorille selvempänä ilmauksena. Osaan kysymyksistä lisättiin esimerkkejä, jotta nuorille olisi selvää minkä tyyppisiä vastauksia kohtaan odotetaan.

Seuraava työvaihe oli lomakkeen visuaalinen ilme. Työryhmältä sain ajatuksen ulkoasusta, joka ei näyttäisi liian viralliselta. Päädyin rakentamaan lomakkeen erivärisistä ruuduista, joiden sisällä oleva kysymys aaltoilee ja sijainti vaihtelee ruutukohtaisesti. Näin ollen lopputulos oli värikäs ja hyvin vapaamuotoinen. Vastauksille jätin runsaasti tilaa, jotta se ei rajoita millään tavalla nuoren itseilmaisua. Lomakkeessa ei ollut johdantoa tai ohjeita täyttämiseen, koska ajatuksena oli, että kirjaston henkilökuntaa on jatkuvasti paikalla tilaisuudessa. Tarvittaessa voitaisiin neuvoa osallistujia suullisesti. Lopullinen kyselylomake löytyy opinnäytteen liitteistä (liite 1).

Ideariihien mainonta

Erilaisten tiedotuskanavien kautta pyrittiin tavoittamaan mahdollisimman laaja osa paikallisista nuorista. Mainonnassa otettiin huomioon myös sellaiset nuoret, jotka eivät ole kirjastonkäyttäjää tiedottamalla asiasta myös kirjaston

ulkopuolella. Mainonnassa ei haluttu tuoda esille minkäänlaista ikärajoitetta, jotta kuka tahansa asiasta kiinnostunut voisi huoletta tulla paikalle.

Jokaisessa kirjaston toimipisteessä tehtiin työn ohessa tapahtuvaa suoramarkkinointia nuorille asiakkaille. Pyrkimyksenä oli kiinnittää nuorten huomio siihen, että tällainen tapahtuma on ylipäänsä tulossa. Nuoria ei kuitenkaan haluttu painostaa osallistumaan, joten tämän markkinointikanavan osuus ei ollut kovinkaan suuri. Suoramarkkinointia tehtiin kunkin kirjaston henkilökunnan oman harkinnan mukaan.

Kirjasto lähetti myös henkilökohtaisia kutsuja osalle nuorista. Henkilöt, joille kutsu lähetettiin, olivat kirjaston aikaisemmassa tutkimuksessa osoittaneet kiinnostusta kirjastotoiminnan kehittämiseen. Kutsuja lähetettiin yhteensä 100 eri puolelle Äänekoskea.

Mainosjulisteen suunnitteleminen oli minun tehtäväni samaan tapaan kuin kyselylomakkeetkin. Tein siis ensimmäisen version ja kehitimme sitä yhdessä työryhmän kanssa eteenpäin. Suunnittelin kaksi ulkomuodoltaan erilaista mainosta, joista työryhmän muut jäsenet valitsivat sopivamman (liite 2). Valitussa mainoksessa nuorten huomiota tavoitellaan otsikolla ”auta kirjastotätiä” ja lisäksi on tietoa ideariihien ajankohdista ja tarkoituksesta. Koin valitsemani otsikon sopivan rennoksi ja humoristiseksi, joten se saattaisi tavoittaa nuorten huomion. Työryhmä kehitti ilmoitusta tarkentamalla ilmaisuja ja termejä, jotta saataisiin tuotua esille mahdollisimman todenmukaista informaatiota. Olin esimerkiksi käyttänyt omassa versiossani ilmausta ”tule suunnittelemaan kirjaston nuorisotapahtumaa”, mikä rajasi pois muunlaiset palvelut. Pidettiin tärkeänä olla rajaamatta liikaa ja näin ollen ilmaus muutettiin muotoon ”tule suunnittelemaan nuorten kirjastoa”. Mainosjulisteeissa tuotiin myös esille kirjaston uusi nuorten blogi, jossa mainostettiin olevan lisätietoa ideariihistä. Mainosjulisteita levitettiin kirjastoihin, nuorisotiloille ja yläasteelle.

Kirjoitin blogiin ideariihistä hieman muita tiedotuskanavia tarkempaa tietoa. Toin esille, miksi ideariihet järjestetään ja mihin niillä pyritään. Korostin, että kirjasto haluaa järjestää nuorille sellaista toimintaa, joka koetaan kiinnostavaksi juuri nuorten näkökulmasta. Lisäksi kerroin, mitä ideariihessä tapahtuu eli sen, että avuksi on luotu kyselylomake, jota saa täyttää yksin tai ryhmässä pienen purtavan äärellä. Ilmoitin myös, että ideariihien jälkeen blogissa tullaan kertomaan projektin etenemisestä ja järjestetystä toiminnasta. Lopuksi mainitsin mahdollisuudesta olla yhteydessä kirjastoon kommentoimalla blogiin, ja kertoa tätä kautta omia ajatuksia aiheeseen liittyen.

Konginkankaan ideariihi

Ensimmäinen ideariihi järjestettiin pienessä Konginkankaan sivukirjastossa. Kirjaston käyttäjiin ei kuulu kovinkaan paljoa nuoria, joten ideariihen ennakkoodotukset olivat melko vaatimattomat. Paikalle kuitenkin ilmaantui sekä tyttöjä että poikia, ja osallistujat ohjattiin erilliseen huoneeseen pöydän ääreen. Tarjolla oli suunnitelman mukaan pientä purtavaa, joka tuntuikin kiinnostavan kävijöitä. Nuorten tarkkoja ikiä ei kysytty, mutta voitiin havaita, että osa nuorista oli selvästi ala-asteikäisiä. Asenne lomakkeiden täyttämiseen oli varsin innostunutta, kunhan päästiin alkuun. Osalle osallistujista tilanne oli kuitenkin myös silmännähtävän jännittävä tilanne, koska tilaisuuteen varattuun huoneeseen ei meinattu ensin uskaltaa kehotuksista huolimatta astua. Lomakkeita täytettiin sekä yksin että ryhmässä, ja molemmissa tapauksissa käytiin usein keskustelua kaverin kanssa. Täytettyjä lomakkeita saatiin yhteensä viisi ja tilaisuus kesti 30 minuuttia.

Sumiaisten ideariihi

Toinen ideariihi järjestettiin Sumiaisten sivukirjastossa, joka on tilaresursseiltaan ja asiakaskunnaltaan myös pienikokoinen. Toisin kuin muissa kirjastoissa, ideariihi pidettiin päivänä, jolloin kirjasto ei normaalisti ole avoinna. Tämän ajateltiin antavan nuorille enemmän omaa rauhaa, koska kirjaston tiloista ei

löydy mitään erillistä huonetta lomakkeiden täyttämistä varten. Ilta osoittautui hyvin hiljaiseksi ja paikalle ilmaantui niukasti osallistujia, joista suurin osa oli ala-asteikäisiä. Osallistujat täyttivät lomakkeet iloisissa tunnelmissa ja tyytyväisinä tarjottuun naposteltavaan. Täytettyjä lomakkeita saatiin kaksi, joista toinen oli täytetty ryhmässä ja toinen yksin. Kaikki osallistuneet olivat poikia ja tilaisuus kesti 30 minuuttia.

Suolahden ideariihi

Kolmas ideariihi järjestettiin Äänekosken suurimmassa sivukirjastossa Suolahdessa. Asiakaskuntaan kuuluu paljon nuoria, mikä nosti ideariihen ennako-odotuksia. Paikallista mainontaa oli tehty ahkerasti ja kirjaston edustalla oli myös massiivinen kyltti kutsumassa osallistujia sisään. Tilaisuuteen oli varattu kerhuhuone jonne on sisäänpääsy kirjaston aulasta. Kerhuhuoneessa oli pöytäryhmiä ja purtavaa osallistujia varten. Osallistujia tuli paikalle odotetusti enemmän kuin edellisiin ideariihin ja joukossa oli sekä tyttöjä että poikia. Tälläkin kertaa nuoria silminnähdessä hieman jännitti astua tilaisuuteen varattuun tilaan, mutta mainostamalla purtavaa, ja nuorten seuratussa kavereiden esimerkkiä heidät saatiin tarttumaan lomakkeisiin. Täytettyjä lomakkeita saatiin yhteensä kymmenen, ja valtaosa näistä oli täytetty pienessä ryhmässä. Tilaisuus kesti reilun tunnin ajan.

Äänekosken ideariihi

Viimeinen ideariihi järjestettiin pääkirjastolla, jossa odotettiin olevan eniten osallistujia. Lomakkeiden täyttämiseen varattu tila sijaitsi lasten- ja nuortenkirjojen läheisyydessä hieman erillään olevassa tilassa, jossa oli pöytäryhmiä ja purtavaa. Paikalle ei saapunut aivan odotetusti nuoria, mutta täytettyjä lomakkeita saatiin kuitenkin kuusi kappaletta. Valtaosa osallistujista oli tyttöjä ja suurin osa lomakkeista täytettiin pienissä ryhmissä iloisesti keskustellen. Tilaisuus kesti reilut 30 minuuttia.

4.3 Nuorten mielipiteet

Vastauslomakkeita saatiin yhteensä 21. Kysymyksiin oli vastattu useimmiten hyvin lyhyesti ja hyödynnetty annettuja esimerkkejä. Useaan kohtaan oli myös vastattu vain kyllä tai ei. Valtaosassa täytetyistä lomakkeista oli vastattu lähes jokaiseen kysymykseen ja mikään kysymys ei jäänyt kyselyssä täysin ilman vastauksia. Seuraavaksi esitellään kyselyn tuloksia lyhyesti.

Vastausten mukaan nuoret kaipaavat sekä yksittäisiä tapahtumia että jatkuvaa toimintaa. Nuorten toimimiseen toiminnan vetäjänä suhtaudutaan positiivisesti, mutta harvassa lomakkeessa haluttaisiin itse toimia vetäjänä. Kysyttäessä johonkin muuhun, kuin lukemiseen ja kirjoihin perustuvaa toimintaa, eniten tuodaan ilmi tietokoneet, internet ja musiikki. Nuorten oman harrastustoiminnan liittämiseen kirjastotoimintaan suhtaudutaan hyvin myönteisesti ja erityisesti peli-ilta saa annetuista esimerkeistä eniten kannatusta. Kirjaston aineistosta pidetään kiinnostavimpana sarjakuvia, musiikkia ja elokuvia. Osa vastaajista näkee kirjaston kiinnostavimpana aineistona myös tietokoneet ja internetin. Kirjaston koetaan voivan tukea lukuharrastusta kirjahankinnoilla ja esittelemällä kirjallisuutta. Lauta- ja korttipelit osana kirjastotoimintaa koetaan hyväksi ajatukseksi melkein jokaisessa lomakkeessa. Kysymykseen joka käsittelee verkkopalveluiden hyödyntämistä kirjastopalveluissa, ei ollut monessakaan lomakkeessa vastattu, mutta kaikissa saaduissa vastauksissa asiaan suhtaudutaan myönteisesti.

Toiminnalta ei haluttu mm: ”hiljaisuutta”, ”hössötystä”, ”pettymystä”, ”tylsyyttä” eikä ”lukupiiriä”. Ehdotuksia sellaiseksi toiminnaksi, mitä muut tahot eivät järjestä, olivat: ”iltatapahtumat – esim. elokuvailta”, ”kirjakerho, jossa kerrotaan omista lukukokemuksista”, ”korttipelipöytä”, ”mehua ja pullaa” ja ”seisova pöytä”. Yhdessä lomakkeessa ehdotettiin kirjaston valikoimiin myös nyrkkeilysäkkiä.

Kirjastoon toivottiin vierailijoiksi erilaisia julkisuuden henkilöitä: kirjailijoita, urheilijoita, artisteja ja sanoittajia. Teemaviikon aiheiksi ehdotettiin musiikkia, kauhukirjallisuutta, internetiä, satuja ja tarinoita, pelejä, urheilua, sarjakuvia, artisteja, fantasiaa, teatteria ja eri vuodenaikoihin liittyviä juhlia. Tapahtumina joihin haluttaisiin osallistua, mainittiin mm: erilaiset peliturnaukset, tapahtumat joissa tarjotaan ruokaa ja juomaa, "elokuvailta", "Abba-viikot", "teatteri" ja "laulukilpailu".

Kaiken kaikkiaan lomakkeissa nousi eniten esille musiikkiaineisto, internet ja pelaaminen. Lisäksi ruoan ja juoman tarjoaminen koettiin selvästi houkuttelevana tekijänä. Kirjasto näyttää nuorten mielestä jo tukevan lukuharrastusta, mutta kirjasto otettaisiin mielellään mukaan myös muuhun harrastustoimintaan. Vierailijoina haluttaisiin nähdä ajankohtaisia julkisuuden henkilöitä kulttuurin ja urheilun alueelta. Kaikki ideariihien vastaukset löytyvät ohesta (Liite 3).

4.4 Uuden toiminnan ideoiminen

Ideariihien järjestämisen jälkeen työryhmä kokoontui pohtimaan lomakkeista saatuja vastauksia ja muokkaamaan niistä kirjastolle sopivia toimintamuotoja. Tässä kokouksessa oli tarkoituksena ideoida toteutettavaa toimintaa ja tehdä myöhemmin tarkemmat suunnitelmat käytännön toteutukseen. Ideoinnissa otettiin huomioon kirjastojen käytössä olevat resurssit ja mahdolliset yhteistyötahot.

4.4.1 Omat ehdotukseni

Tein kokousta varten taustatukimusta nuorten kirjastopalveluista eri kirjastoissa. Hain ideoita sekä kotimaisten että ulkomaisten kirjastojen verkkosivuilta. Löytäessäni toimivan kuuluisen toimintamuodon tai keksiessäni sellaisen itse mietin, saisiko sen toimimaan juuri Äänekosken kirjastoissa. Otin huomioon kirjaston toimipisteiden vaihtelevat tila- ja henkilökuntaresurssit. Jatkuvan

toiminnan ajattelin niin, että aluksi kirjaston oma henkilökunta olisi tiiviisti mukana ylläpitämässä toimintaa, mutta lopulta toiminnan vetäjäksi etsittäisiin vapaaehtoisia nuoria. Nuoret toiminnanvetäjät saisivat kirjaston henkilökunnalta sekä tukea että riittävästi päätösvaltaa, jotta toiminnasta tulisi heidän näköistään. Lopulta päädyin esittämään seuraavanlaiset toimintakokonaisuudet muulle työryhmälle.

Linkkilista

Päädyin ehdottamaan linkkilistaa, kun mietin miten nuoria voitaisiin huomioida heidän tullessa kirjastoon käyttämään internet-yhteyttä. Sain ajatuksen verkko-osoitteista koostuvasta listasta, joka sijoitettaisiin kirjaston omille verkkosivuille tai fyysisenä julisteena kirjastojen yleisökoneiden lähetyville. Listasta löytyisi kirjaston hyväksi kokemia sivustoja kulttuurin eri aihealueilta.

Listan kautta voitaisiin tuoda esille sivustoja jotka tukevat luovaa harrastuneisuutta ja antavat ajankohtaista tietoa nuoria kiinnostavista asioista. Erityisesti nostaisin esille erilaisia verkkopalveluja joissa nuori voi julkaista omia luovia töitään, kuten kuvataidetta, valokuvia tai runoja, ja saada niistä palautetta muilta käyttäjiltä. Tällaiset sivustot tarjoavat usein mahdollisuuden keskusteluun ja tätä kautta oman harrastustoiminnan kehittämiseen. Nämä ominaisuudet omaavia sivustoja ovat tällä hetkellä esimerkiksi: aukea.net ja kvaak.fi.

Lisäksi linkkilistassa voitaisiin tuoda esille sivustoja joista löytyy arvosteluja erilaisesta aineistosta jota kirjastostakin saattaa löytyä, kuten kirjoista ja elokuvista. Listasta voisi löytyä myös esimerkiksi kauhukulttuuria käsittelevä sivusto kauhu.info ja laulujen sanoituksia tarjoava lyrickspedia.com. Monipuolisen linkkilistan avulla tavoitettaisiin laajan nuorisoryhmän mielenkiinnonkohteet ja huomioitaisiin nuoria verkkoympäristössä, jossa he niin mieluusti viettävät aikaansa.

Peli-ilta

En näe suurta tarvetta konsolipelaamiselle tai pc-pelaamiselle Äänekosken kirjastoissa, vaikka uskoisinkin kyseisten pelilaitteistojen tuovan kirjastolle enemmän nuoria asiakkaita. Paikalliset nuorisotilat tarjoavat jo mahdollisuuden konsolipelaamiseen, eikä Äänekosken kaupunginkirjastolta tällä hetkellä oikein löydy pelaamiseen hyviä tiloja, joten näkisin pelaamisen kirjastossa hieman perinteisempänä. Kirjasto voisi tarjota mahdollisuuden palapeleihin, korttipeleihin ja lautapeleihin. Nämä pelimuodot eivät vie jatkuvasti tilaa, vaan ne voidaan ottaa esille vain tarvittaessa ja levittää väliaikaisesti esimerkiksi lehtienlukusaliin, kerhuhuoneelle tai kesällä vaikka kirjaston pihalle.

Näin ollen peli-illat ovat mahdollisia myös tilaresursseiltaan pienemmissä sivukirjastoissa. Nuorille voitaisiin järjestää jatkuvana toimintana peli-ilta jonne nuoret voisivat kokoontua pelaamaan pelejä kirjaston tiloihin. Halutessaan nuori voisi tuoda oman pelin tai käyttää kirjaston valikoimaa. Saadakseen tukea toiminnan järjestämiseen ja lautapeliin hankkimiseen Äänekosken kaupunginkirjasto voisi tehdä yhteistyötä Suomen lautapeliseuran kanssa, joka tukee kaikille avoimia pelikerhoja mm. tarjoamalla kotisivu- ja foorumitilaa sekä seuran pelikirjaston käyttöoikeuden (Suomen lautapeliseura 2009 [viitattu 11.9.2009]).

Ilmaisuilta

Ilmaisuilta voitaisiin mielestäni järjestää jatkuvana toimintana, esimerkiksi kerran viikossa. Ajatuksena olisi, että Ilmaisuiltana nuoret voisivat tulla esiintymään kirjastoon haluamallaan tavalla. Osallistuja voisi esimerkiksi pitää esitelmän omasta harrastustoiminnastaan, järjestää näyttelyn, lausua runoja, esittää stand-upia, näytellä tai esittää taikatemppuja. Paikalle voisi tulla myös vain yleisöksi, mutta esiintymisestä annettaisiin jokin palkinto, esimerkiksi myöhästymismaksuja korvaava kuponki. Tarjolla voisi olla myös jotain pientä naposteltavaa. Tällainen toiminta kehittäisi nuorten esiintymistaitoja ja

esiintymisen yhteydessä kirjastolla olisi mahdollisuus tuoda esille kirjaston aineistoa. Esimerkiksi jos nuori esittäisi taikatemppuja, hänelle voitaisiin suositella taikatemppuihin liittyvää kirja-aineistoa, jonka avulla taitoja olisi mahdollista kehittää.

Lemmikkikerho

Lemmikkikerhon tarkoitus olisi tuoda yhteen lemmikkieläimistä kiinnostuneita nuoria. Tarkoituksena ei ole tuoda eläimiä kirjastoon, vaan jakaa tietoa keskustelemalla sekä tutustumalla kirjastosta ja internetistä löytyvään aineistoon. Kerhossa jaettaisiin kokemuksia eläintenhoidosta ja kouluttamisesta. Halutessaan osallistujat voisivat esitellä omaa lemmikkiään valokuvien, videoiden ja kertomusten kautta. Kerhoon osallistuvan ei välttämättä tarvitsisi omistaa omaa eläintä, mukaan voisi tulla myös kuuntelemaan muiden kokemuksia ja etsimään tietoa. Kerho voisi auttaa tiedoillaan erityisesti tuoreita lemmikinomistajia tai lemmikin hankintaa harkitsevia.

Kritiikkikerho

Kritiikkikerhon toiminta perustuisi kirjaston aineiston arvosteluun. Jokaiselle kokoontumiskerralle valittaisiin hyvissä ajoin jokin teos, kuten esimerkiksi elokuva, sarjakuva, romaani tai musiikkialbumi. Lyhyellä laina-ajalla tai lisäkappaleiden avulla varmistettaisiin, että mahdollisimman moni osallistujista ehtisi tutustua teokseen ennen seuraavaa tapaamista. Kerhon kokoontumisen aikana teoksesta käytäisiin kriittistä keskustelua ja siitä tehtäisiin kerhon yhteinen arvio. Nuorten oma arvio voitaisiin julkaista kirjastossa tai verkossa.

Henkilöhahmon äänestys

Innostuin Palantinen yleisen kirjaston järjestämistä ”vaaleista”, joissa nuoret saavat äänestää kirjallisuudesta tunnettuja henkilöhahmoja. Eniten ääniä

saanut henkilöhaahmo vierailee myöhemmin kirjastossa. (Palantine Library 2009 [5.6.2009].) Äänekosken kaupunginkirjastolla henkilöhaahmona voisi vierailla esimerkiksi paikallinen harrastelijanäyttelijä, jonkin suuremman tapahtuman yhteydessä.

Kirjastosuunnistus

Kirjastosuunnistuksen ideana on seurata kirjaston jättämiä vihjeitä, joista jokainen johdattaa eri kirjaston aineistoon kuuluvan teoksen luokse. Löydetyt teoksen yhteydestä löytyy taas uusi vihje, jonka avulla pääsee eteenpäin, kunnes löytää päätösteoksen. Vihje voisi olla esimerkiksi tällainen: tässä kirjassa ihmisverestä pidättäytyvä vampyyri rakastuu Bella nimiseen tyttöön. Vastaus olisi tässä tapauksessa Stephenie Mayerin teos nimeltä Houkutus, jonka luota suunnistaja löytäisi vihjeen seuraavan teoksen luo.

Tämän toiminnan kautta nuoret voisivat testata omaa tietämystään, kehittää tiedonhakutaitojaan ja tutustua erilaisen aineiston sijaintiin kirjastossa. Kirjastosuunnistuksen alusta loppuun selvittäneiden nuorten nimet voitaisiin kerätä kirjastossa esillä olevaan onnistuneiden listaan ja tarjota mahdollisesti jokin muu palkinto. Toiminnan harrastaminen olisi mahdollista milloin vain kirjaston ollessa auki ja nuoret voisivat tehdä sitä aivan omaan tahtiinsa. Ensimmäinen vihje voisi löytyä jostain nuorille helpposta paikasta, kuten kirjaston ilmoitustaululta tai nuortenosaston hyllynpäädystä.

Yökirjasto

Nimensä mukaisesti, kirjasto pidettäisiin avoinna nuorisolle tavallista myöhempään. Yökirjaston aikana koko kirjasto olisi varattu nuorten käyttöön ja tarjolla olisi erilaista saman teeman alle koottua ohjelmaa. Tätä yksittäistä tapahtumaa voitaisiin käyttää uusien nuorisopalveluiden esittelemiseen tuomalla niitä esille omissa nurkkauksissaan. Esimerkiksi jos kirjasto alkaisi järjestää kahta uutta kerhoa, näiden kerhojen toimintaa voitaisiin esitellä ja

vastaanottaa halukkaiden ennakoilmoittautumisia. Lisäksi tapahtumaan voisi sisältyä jokin vierailija ja erilaisia esityksiä. Illan teeman tunnelmaa voitaisiin lisätä jollakin pukukoodilla tai naamiaisasusteilla. Kirjasto voisi jakaa ovella pienen asusteen, jotta tilanteeseen varautumatonkin sopisi hyvin joukkoon. Vaihtoehtoisesti pukukoodi voisi olla vain tapahtuman järjestäjillä.

Neuvonantajaryhmä

Yhteistyön tekemisessä nuorten kanssa auttaisi, jos nuorista koottaisiin neuvonantajaryhmä. Ryhmän tarkoituksena olisi toimia välikätenä kirjaston henkilökunnan ja paikallisten nuorten välillä tuoden esille nuorten omaa näkökulmaa. Ryhmän jäsenet olisivat kaikki paikallisia nuoria, ja he tekisivät kirjastolle säännöllisin väliajoin hankintaehdotuksia ja parannusehdotuksia kirjaston palveluihin. Neuvonantajaryhmän toiminta olisi jatkuvaa, mikä totuttaisi paikallisia nuoria siihen, että heillä on jatkuvasti olemassa oleva väylä vaikuttaa kirjaston toimintaan.

4.4.2 Kirjastoon valitut toimintamuodot

Kokouksessa valittiin toimintamuodot, joihin kirjaston resurssien koettiin riittävän ja joiden nähtiin vastaavan ideariihissä esiin nousseisiin mielenkiinnonkohteisiin. Kirjaston uusista toiminnallisista palveluista tehtiin alustavat suunnitelmat, joita on tarkoitus kehittää vielä pidemmälle tämän opinnäytteen valmistumisen jälkeen. Osaan toiminnoista päätettiin myös etsiä yhteistyökumppaneita ja avustajia auttamaan toiminnan ylläpitämisessä.

Sarjakuvakilpailu

Ensimmäisenä järjestetään nuorille suunnattu sarjakuvakilpailu. Kilpailuun annetaan mahdollisesti valmiita aiheita, ja sarjakuvan on mahdollista yhdelle A4-paperille. Voittajan valitsee kirjaston henkilökunnasta koostuva raati, ja osallistuneista teoksista kootaan kirjastoissa kiertävä näyttely.

Tietokilpailu

Nuorille suunnattuja tietokilpailuja järjestetään noin neljä kertaa vuodessa. Osallistuminen on mahdollista jokaisessa kirjaston toimipisteessä ja kirjaston internetsivujen kautta. Voittaja saa valita joko kirjapalkinnon tai vapaalipun elokuvateatteriin tai uimahalliin. Kilpailun kysymykset kootaan myöhemmässä vaiheessa.

Elokuvailta

Yksittäisenä tapahtumana järjestetään elokuvailta kirjaston tiloissa. Tarkoituksena on hyödyntää kirjaston omaa projektorია ja jo olemassa olevia elokuvia. Elokuvien esittäminen onnistuu tilaresurssien puolesta ainakin Konginkankaan ja Suolahden kirjastoissa. Sumiaisten kirjastolla toiminnalle ei luultavasti löydy tiloja, ja Äänekoskella tarvetta pidetään pienempänä, koska alueella on myös elokuvateatteri ja videovuokraamo. Esiytysoikeuksista ja muista käytännön järjestelyistä etsitään vielä tarkemmin tietoa.

Peli-ilta

Lautapeliin pelaamiseen varattu ilta voidaan järjestää joko yksittäisenä tapahtumana tai jatkuvana toimintana. Toimintaa on mahdollista järjestää jokaisessa toimipisteessä. Toiminnalle pyritään löytämään vetäjä kirjaston henkilökunnan ulkopuolelta, mahdollisesti joku nuorista asiakkaista. Kirjasto harkitsee myös yhteistyötä Suomen lautapeliseuran kanssa.

Teemaviikko ja yökirjasto

Kirjastoissa järjestetään viikon ajan kauhuteemaan liittyvää toimintaa, kuten erilaisia työpajoja, näyttelyitä, vierailijoita ja esityksiä. Kirjastoihin järjestetään teemaan sopiva koristelu ja mahdollisesti myös henkilökunta pukeutuu teeman mukaisesti. Toiminnan ja koristelun toteutukseen etsitään

yhteistyökumppaneita paikallisista toimijoista ja kouluista. Lopuksi teemaviikko huipentuu suurimmissa kirjastoissa, Äänekoskella ja Suolahdessa, järjestettäviin Yökirjasto-tapahtumiin. Kirjastot tarjoavat teeman mukaista toimintaa puoleenyöhön asti, ja paikalle hankitaan jokin tunnettu vierailija, kuten kauhukirjailija, artisti tai kummitusjuttujen kertoja. Tapahtuman ajankohtaa mietittäessä pyritään välttämään päällekkäisyyksiä muiden tapahtumien ja juhlapyhien kanssa.

Kirjastosuunnistus

Vihjeisiin perustuvaa kirjastosuunnistusta on tarkoitus kokeilla. Sopivia kysymyksiä aletaan miettiä ja niissä pyritään tuomaan esille sekä nuortenosaston että aikuistenosaston aineistoa. Aineistoryhmiä käytetään mahdollisimman laajasti ja vihjeet kiinnitetään teosten hyllypaikoille, jolloin aineiston lainaaminen ei rajoita toimintaa.

Lukuharrastuksen tukeminen

Kirjaston nuorista asiakkaista aletaan etsiä lukupiirin vetäjää. Toimipisteissä etsitään vapaaehtoisia paikallisten innokkaiden lukijoiden joukosta. Toiminta aloitetaan heti kun se on mahdollista, ja vetäjälle annetaan melko vapaat kädet toiminnan toteuttamiseen.

Kirjavinkkausta kokeillaan verkossa jo olemassa olevien yleisten sivustojen kautta tai kirjaston omilla verkkosivuilla. Kirjasto harkitsee esimerkiksi nuorten kannustamista Sivupiiri.fi-sivuston käyttöön, joka on Kirjastot.fi:n ylläpitämä nuorten kirjallisuus-sivusto. Nuorten omia arvioita aiotaan myös laittaa esille paperiversioina nuortenosaston yhteyteen.

Muita parannuksia nuorten palveluihin

Nuortenosastolla tuodaan esille hankintaehdotuslomakkeita, joita voidaan täyttää myös verkkosivujen kautta. Hankintaehdotuslomakkeessa on mahdollista toivoa kirjoja ja musiikkiaineistoa. Lisäksi kirjastolle hankitaan suuri palapeli, jota kierrätetään eri toimipisteissä. Palapeliä on tarkoitus koota kollektiivisesti nuortenosastoilla.

5 POHDINTA

Projektin yhtenä tavoitteena oli kehittää kirjaston paikallista nuorisotoimintaa nuorten omien ajatusten pohjalta. Tämä tavoite toteutui, sillä projektin aikana järjestettyjä nuorten ideariihä ja niissä esiin nousseita ideoita käytettiin lähtökohdaksi uuden toiminnan suunnittelussa. Suunnitteluprosessissa pyrittiin toteuttamaan mahdollisimman useita nuorten omia ehdotuksia.

Toinen projektin tavoite oli kannustaa nuoria käyttämään enemmän kirjaston palveluja. Uskon että nuorten osallistaminen on jo sinällään tehokas tapa lisätä kirjastopalveluiden näkyvyyttä ja arvoa nuorten silmissä. Ennen suunnitellun toiminnan toteuttamista on mahdotonta arvioida uuden kehitetyn toiminnan vaikutusta nuorten kirjastonkäyttöön, mutta suunnitelmat vaikuttavat lupaavilta. Mielestäni kirjaston uusi toiminta osoittaa nuorille vähintään sen, että kirjasto on valmis tarjoamaan heille jotain uutta. Nuorten kiinnostus kirjastopalveluihin voi vielä kasvaa, mikäli nuoria saadaan osallistumaan tulevaisuudessa yhä enemmän toiminnan ideointiin, suunnitteluun ja ylläpitämiseen.

Kolmantena tavoitteena projektilla oli tukea nuorten lukuharrastusta. Lukuharrastuksen tukeminen tulee suunnitelmissa ilmi perinteiseen tapaan lukupiiriin ja kirjavinkkauksen muodossa. Molempiin ollaan valmiita ottamaan lähtökohdaksi nuorten oma näkökulma, joten toiminnan ei kuitenkaan tarvitse välttämättä toteutua perinteisellä tavalla. Nuoria kannustetaan kirjoittamaan omia kirja-arvioita ja jakamaan kokemuksia kirjallisuudesta sekä fyysisesti

kirjastossa että internetissä. Mielestäni lukupiiriä varten voitaisiin esimerkiksi luoda kirjaston oma wiki, jonne koottaisiin tietoa lukukokemuksista ja kirjailijoista genreittäin. Nuorten ääni pyritään myös saamaan enemmän esille kirjaston hankintaehdotuksissa.

Neljännellä tavoitteella, eli nuorten syrjäytymisen ehkäisemisellä on edellytykset toteutua toiminnan ja nuorten osallistumisen kautta. Järjestettävä toiminta on avointa kaikille, ja osallistuminen toiminnan ylläpitämiseen antaa nuorelle mahdollisuuden kehittää esimerkiksi yhteistyötaitoja, strategista suunnittelutaitoa ja itseilmaisua. Syrjäytymistä ehkäistään siis yhteisöllisyydellä ja tukemalla nuorten kehittymistä ja osaamista. Uskon kirjaston myös olevan paikkana hyvin neutraali verrattuna varsinaisiin nuorisotoimen ylläpitämiin nuorisotiloihin, joihin nuorisoyhteisöstä syrjäytyneen voi olla vaikeampi mennä.

Oma työni projektin parissa oli hyvin opettavaista ja antoisaa. Matkan varrella kiinnostuin kovasti toiminnallisista nuorten palveluista ja asiakkaiden osallistamisesta. Olin yhteydessä muuhun työryhmään paljon sähköpostitse, mikä vaati usein nopeaa reagoitua ja antoi näin ollen oman haasteensa yhteistyöhön. Liityin projektin työryhmään hyvin vähäisillä taustatiedoilla projektin luonteesta ja nuorten osallistamisesta, joten opin käytännössä paljon uutta prosessin aikana. Tarkastelen seuraavaksi oman työni pääkohtia: blogia, nuorten kuulemista ja omia toimintaehdotuksiani, jälkiviisaan silmin.

Nuorille kohdistetun blogin luominen oli minusta erittäin hyvä ajatus erityisesti siksi, että kirjastolla ei ole kovin monipuolisia internetsivuja, joita nuoret voisivat seurata. Blogiin on helppo kerätä juuri nuoria koskevat tiedotteet, kuvat ja videot. Sitä voidaan käyttää myös vuorovaikutuksen luomiseen nuorten ja kirjaston välille. Valitsemani palveluntarjoaja Blogit.fi ei kuitenkaan ollut ehkä paras mahdollinen vaihtoehto, sillä blogiin on ilmestynyt palveluntarjoajan lisäämiä mainoksia, jotka eivät mielestäni kuuluisi kirjaston ylläpitämiin verkkopalveluihin. Jokin toinen palveluntarjoaja voisi olla tässä suhteessa parempi. Blogin osoitetta voitaisiin kehittää hieman särmikkäämmäksi

esimerkiksi yhteistyöhön ryhtyvien nuorten avulla. Osallistuminen nimen valintaan voisi saada blogin tuntumaan nuorista omemmalta, ja heidät olisi ehkä helpompi saada seuraamaan sitä.

Aloittaessani blogin, ilmoitin julkaisemassani tekstissä että blogissa tullaan kertomaan ideariihin liittyvän projektin etenemisestä ja järjestetystä toiminnasta. Se olisi minusta reilua nuoria kohtaan ja osoittaisi kirjaston arvostavan nuorten osallisuutta. Tarkoituksenani oli, että nuoret voisivat kommentoida suunniteltua toimintaa esimerkiksi blogin kautta. Vähintään blogissa pitäisi minun mielestäni kiittää ideariihin osallistuneita ja kertoa jatkotoimenpiteistä, eli esimerkiksi siitä, että nuoria haluttaisiin osallistumaan uuden toiminnan ylläpitämiseen. Myöhemmin blogissa kannattaisi tuoda samaan tapaan ilmi mitä kirjaston nuortenosastolla tapahtuu. Näin blogiin tallentuisi kokonaiskuva nuorten osallistamisesta ja sen eri vaiheista. Tulevaisuudessa on mielestäni kiinnitettävä myös erityistä huomiota blogin markkinointiin ja säännölliseen päivittämiseen. Lisäksi on tarpeen määrittää tarkemmin mihin ja miten blogia tullaan käyttämään. Sisällöstä riippumatta mielestäni kannattaa hyödyntää blogin vuorovaikutuksellisuutta, eli aktivoita nuoria kommentoimaan julkaisuja. Mielestäni blogin pitäisi palvella jokaisen toimipisteen nuoria asiakkaita, mikä edellyttää että blogissa tuodaan esille tasapuolisesti eri toimipisteiden näkökulmia.

Nuorten osallistamisen menetelmänä käytettiin ideariihä, joissa nuorten ajatuksia kartoitettiin kyselylomakkeen avulla. Tilanne oli uusi sekä minulle että nuorille. Tunsin oloni hieman hankalaksi, koska en tiennyt miten voisin käyttäytymiselläni edesauttaa tilaisuuden onnistumista. Päädyimme paikalla olevan työryhmän kanssa antamaan nuorille kirjoitusrauhan, ja olimme ideariihitilan ulkopuolella näköetäisyydellä nuorista. Olen kuitenkin sitä mieltä, että läsnäolo samassa huoneessa olisi voinut antaa nuorille paremman mahdollisuuden kysyä tarkentavia kysymyksiä. Kyselylomaketta olisi voinut myös tukea pienellä ajatuksia herättävällä keskustelulla tilaisuuden alussa. Nuoret saattoivat kaivata vähän enemmän rohkaisua omien ajatusten

ilmaisemiseen ja syvällisempään miettimiseen. Olisi voinut olla tarpeen korostaa ääneen, että annetuilla vastauksilla on konkreettista merkitystä ja että on nuorten oman edun mukaista antaa lomakkeissa mahdollisimman paljon tietoa. Ideariihien merkityksestä kerrottiin tarkemmin blogissa, mutta tilaisuuksien aikaan blogia ei vielä mainostettu juuri muuten kuin ideariihin kutsuvien julisteiden alalaidassa. Mielestäni on hyvin todennäköistä, että ideariihien perimmäinen tarkoitus jäi hieman epäselväksi monelle osallistuneelle nuorelle, ja osa lomakkeista oli tästä syystä täytetty huolimattomasti.

Ideariihien ajankohdilla tuntui olevan erittäin suuri merkitys. Esimerkiksi Sumiaisten ideariihen vähäiseen osallistujamäärään vaikutti uskoakseni viikonpäivä, jolloin kirjasto ei normaalisti ole avoinna. Tämä aiheutti sen, että paikalle ei voinut sattua nuoria vahingossa, kuten muissa toimipisteissä. Sumiaisten ideariihen potentiaalisia osallistujia saattoi myös olla samana iltana järjestettävässä nuorten konsertissa. Myös ideariihen järjestämispaikalla on oletettavasti merkitystä. Itseäni kiehtoo ajatus, että nuorten ideariihi järjestettäisiin esimerkiksi nuorisotoimen ylläpitämässä nuorisotiloissa, joihin nuoret tulevat viettämään aikaansa. Silloin osallistujiksi voitaisiin saada myös sellaisia nuoria, jotka karttavat syystä tai toisesta kirjastoa mutta voisivat ideariihen kautta kiinnostua kirjaston toiminnasta. Vaikka parannettavaa vielä on, pidän järjestettyjä ideariihia kuitenkin hyvin onnistuneina. Olen sitä mieltä, että nuoret saivat kirjastosta nuorisoystävällisen ja positiivisen mielikuvan. Olen myös iloinen, että vastauslomakkeissa tuotiin rohkeasti ilmi erilaisia visioita kirjastotoiminnasta, vaikka kaikkia lomakkeita ei olisikaan täytetty täysin vakavissaan. Mielestäni nuorten kanssa tehdyn yhteistyön on oltava rentoa, mikä edellyttää huumorinsietokykyä. Osallistamisen arvioinnissa on myös otettava huomioon se, että tilanne oli aivan uusi sekä kirjastolle että nuorille. Tämä oli toivottavasti vasta ensimmäinen askel kohti syvällisempää nuorten osallistamista ja tulevaisuudessa opitaan varmasti vielä paljon. Kun nuoret luottavat, että heidän mielipiteensä otetaan vakavasti huomioon, he alkavat panostamaan enemmän ja yhteistyön hyöty kasvaa molempien osapuolten silmissä.

Ehdottamistani toimintamuodoista valittiin jossain muodossa toteutettaviksi kolme: yökirjasto, peli-ilta ja kirjastosuunnistus. Yökirjaston liittäminen teemaviikkoon oli hyvä ajatus ja uskon kauhuteeman houkuttelevan valtaosaa nuorista. Nuoret voivat olla jopa hieman yllättyneitä kirjaston valitsemasta teemasta ja tämä voi aiheuttaa aivan erityistä uteliaisuutta. Toivon, että peli-iltaa alettaisiin järjestää jatkuvana toimintana. Olen sitä mieltä, että kirjastolla on hyvät edellytykset saada koottua peleistä kiinnostuneita yhteen. Saattaa kuitenkin olla, että nuorilla on aluksi ennakkoluuloja kirjaston peli-iltaa kohtaan, minkä vuoksi toiminnan jatkuvuus voisi olla tuloksellisempaa. Pelaaminen on toimintaa, joka todennäköisesti aiheuttaa jonkin verran melua kirjastoon, mikä on otettava huomioon etenkin jos kyseessä tulee olemaan jatkuva toiminta. Mielestäni ei kuitenkaan olisi mahdotonta antaa nuorille säännöllisin väliajoin jotain iltaa, jolloin kirjastossa saisi käyttää tavallista enemmän ääntä. Kirjastosuunnistus on minusta ajatuksena hauska, mutta en sitä suunnitellakseni tullut oikein ajatelleeksi kuinka työläs se on toteuttaa. Uusia kysymyksiä pitäisi keksiä suunnistukseen suhteellisen usein, mikä vie aikaa ja erityisesti nuorille sopivien kysymysten keksiminen voi olla haastavaa. Kirjastosuunnistus ajatusta voisi kehittää niin, että kirjastosta löytyisi kysymyslaatikko, johon kerättäisiin asiakkailta kysymysehdotuksia, eikä kirjaston henkilökunnan tarvitsisi keksiä jokaista kysymystä itse. Tämä antaisi myös nuorille yhden tavan osallistua kirjaston toimintaan.

Toimintaehdotuksistani jäi toteuttamislistan ulkopuolelle kuusi: linkkilista, henkilöhaamon äänestys, neuvonantajaryhmä, kritiikkikerho, lemmikkikerho ja ilmaisuilta. Linkkilistaa kohtaan osoitettiin kyllä kiinnostusta, joten se saatetaan vielä toteuttaa jossain muodossa. Linkkilista olisi minusta hyvin helppo toteuttaa, eikä sitä tarvitsisi välttämättä päivittää edes kovin usein. Nuorille ajankohtaisia internet-osoitteita voitaisiin kerätä myös yhdessä nuorten kanssa, esimerkiksi wikiin. Henkilöhaamon äänestys sopii osaksi isompaa kokonaisuutta tai omaksi pieneksi piristeeksi kirjaston arkeen. Henkilöhaamon äänestys voitaisiin suorittaa myös esimerkiksi blogissa ja saada nuoret näin huomioimaan

uuden blogin olemassaolon ja sen vuorovaikutukselliset mahdollisuudet. Äänestyksen suosio nuorten kannalta riippuu paljon siitä, ovatko äänestyksessä olevat hahmot heistä mielenkiintoisia. Neuvonantajaryhmä olisi mielestäni erittäin järkevää toteuttaa jossain muodossa. Jos nuorista koottaisiin vakituinen ryhmä, joka toimisi välikätenä kirjaston ja nuorten välisessä vuorovaikutuksessa osallistaminen saisi heti järjestäytyneemmän luonteen. Kirjasto voisi myös pyrkiä läheiseen vuorovaikutukseen Äänekosken nuorisovaltuuston kanssa.

Kehittelemäni kerhotoiminta ei herättänyt juurikaan kiinnostusta muussa työryhmässä viimeisen kokouksemme aikana. Mielestäni kehittämäni kerhot: kritiikkikerho, ilmaisuilta ja lemmikkikerho, tukisivat kukin omalla tavallaan nuorten harrastustoimintaa. Kritiikkikerho keskittyy erityisesti kirjoihin, elokuvaan ja musiikkiin, jotka nousivat kaikki esille ideariihien vastauslomakkeissa. Kritiikkikerhoa voisi pitää eräänlaisena lukupiirinä, koska siinä osallistujat tutustuvat samaan teokseen ja siitä käydään yhdessä keskustelua. Ilmaisuilta on kerhona hyvin vapaamuotoinen, sillä siihen voidaan sisällyttää melkein minkälaista harrastustoimintaa tahansa. Ilmaisuiltaan olisi luontevaa yhdistää myös ideariihin osallistuneita nuoria kovasti kiinnostanut kahvi tai mehutarjoilu. Lemmikkikerho ei sinänsä vastaa suoraan mihinkään ideariihissä esiin nousseisiin ajatuksiin, mutta vastauslomakkeissa osoitettiin kyllä kiinnostusta tietokirjallisuuteen. Oli aivan oma näkemykseni, että moni nuorista saattaisi olla kiinnostunut lemmikkieläinten hoidosta ja siihen liittyvästä kerhotoiminnasta. Kerho voitaisiin perustaa aivan yhtä hyvin myös jonkin muun tiedon ympärille, kuten vaikkapa metsästyksen, urheilun tai käsitöiden.

Tulevaisuudessa tapahtuva nuorten osallistaminen käytännön toiminnan ylläpitämiseen edellyttää kirjastolta avointa yhteistyökykyä. Toivon, että Äänekosken kaupunginkirjasto ei tyydy pitämään nuoria kirjastotoiminnan somisteena vaan, nuorille annetaan sen sijaan todellinen mahdollisuus vaikuttaa. Jotta yhteistyö näyttäytyisi nuorille kannattavana, kirjastolla tulisi mielestäni olla ennalta määritelty palkinto työhön osallistuville nuorille. Joissain tapauksissa palkinnoksi saattaa riittää kirjallinen todistus nuoren suorittamasta

työtehtävästä, josta voi olla hyötyä esimerkiksi kesätyön haussa. Pitkäaikaisen yhteistyön kohdalla olisi kuitenkin reilua palkita nuori lisäksi konkreettisemmalla tavalla, esimerkiksi vapaalipuilla tai kirjaston järjestämällä retkellä.

Arvostan Äänekosken kaupunginkirjaston halua ottaa nuoria asiakkaita mukaan palveluiden suunnitteluun. Sen lisäksi, että nuoret asiakkaat hyötyvät tästä yhteistyöstä, uskon nuorten osallistamisella olevan myös hyvät mahdollisuudet rikastuttaa kirjaston mielikuvaa nuorista ja nuorten maailmasta. Nuorten osallistaminen palveluiden kehittämiseen ja tuottamiseen vaatii kirjastolta kuitenkin vahvaa sitoutumista ja kärsivällisyyttä. Nuorten mielenkiinnon ja luottamuksen herättäminen voi vaatia kirjastolta paljon työtä ja aikaa, eikä tehokkaiden yhteisten toimintatapojen löytäminenkään ole välttämättä helppoa. Aluksi uudenlaisiin toimintatapoihin saatetaan suhtautua varauksella sekä kirjaston henkilökunnan että nuorten asiakkaiden keskuudessa, mutta uskon yhteistyön osoittautuvan viimein hyvin hedelmälliseksi ja vaivan arvoiseksi.

LÄHTEET

Kirjalliset lähteet

Alameri-Sajama, Raisa 2007. Tervetuloa sitten aikuisina! Teoksessa Alameri-Sajama, Raisa (toim.) Nuortenkirjastotyön käsikirja. Helsinki: BTJ kustannus, 12-20.

Farkas, Meredith G. 2007. Social Software in Libraries: Building Collaboration, Communication, and Community online, Medford: Information Today.

Huvila, Isto & Holmberg, Kim 2008. Kirjastot virtuaalimaailmassa. Teoksessa Holma, Aulikki & Punelpuro, Niina (toim.) Mahdollisuuksien ikkunoita: Turun ammattikorkeakoulun kirjasto- ja tietopalvelun koulutusohjelma 10 vuotta. Turku: Turun ammattikorkeakoulu, 236-257.

Jäppinen, Eeva 2007, Erilaisia kirjastonkäyttäjiä? Teoksessa Alameri-Sajama, Raisa (toim.) Nuortenkirjastotyön käsikirja. Helsinki: BTJ kustannus, 21-32.

Nieminen, Jani 2007. Kirjasto ulos! Teoksessa Alameri-Sajama, Raisa (toim.) Nuortenkirjastotyön käsikirja. Helsinki: BTJ kustannus, 46-52.

Timonen-Verma, Päivi & Fedotoff, Jaana (toim.) 2003. Näkökulmia nuorisotiedotus- ja -neuvontatyöhön. Helsinki: Helsingin kaupungin nuorisoasiainkeskus ja Oulun kaupungin nuorisoasiainkeskus.

Artikkelit

Braun, Linda W. 2007. Reading- it's not just about books. Young adult library services Summer/2007, 38-40.

Cowan, Janie 2008. Diary of a blog: Listening to kids in an elementary school library. Teacher Librarian 5/2008, 20-26.

Morris, Anne & Barron, Elizabeth 1998. User consultation in public library services. Library Management 7/1998, 404-415.

Nicholson, Scott 2009. Gathering baseline data about gaming in libraries. Library Review 3/2009, 203-214.

Rooney- Browne, Christine 2007. Changing the way we look at libraries? An evaluation of East Renfrewshire's Look at libraries festival. Library Review 1/2008, 50-66.

Snowball, Clare 2007. Enticing teenagers Into the library. Library Review 1/2008, 25-35.

Toikko, Timo 2006. Asiakkaiden osallistuminen palveluiden kehittämiseen. Työpoliittinen aikakauskirja 3/2006, 13-22.

Wilson, John S. 2004. Special Events: defining goals, planning and measuring success. The Bottom Line: Managing Library Finances 4/2004, 150-151.

Sähköiset lähteet

Blogging Libraries Wiki 2009 [viitattu 5.10.2009]. Saatavissa [www.blogwithoutalibrary.net > wiki](http://www.blogwithoutalibrary.net/wiki)

Hart, Roger A. 1992. Childrens participation: from tokenism to citizenship [pdf-dokumentti]. Florence: UNICEF International Child Development Centre [viitattu 8.8.2009]. Saatavissa web.gc.cuny.edu/che/cerg/documents/Childrens_participation.pdf.

Helsingin kaupunginkirjaston kotisivu 2009 [viitattu 29.10.2009]. Saatavissa www.lib.hel.fi > organisaatio > kokoussivustoja > Building Bridges Over tomorrow-seminaari

IFLA 2006. Guidelines for Library Services for Young Adults [pdf-dokumentti]. Saatavissa www.ifla.org/en/publications/revised-guidelines-for-library-services-for-young-adults.

KontuWiki 2009 [viitattu 5.10.2009]. Saatavissa kontu.info

Leppävaarankirjaston kotisivu 2009 [viitattu 3.6.2009]. Saatavissa www.espoo.fi/leppavaarankirjasto

Levine, Jenny 2006. Gaming & Libraries: Intersection of services [pdf-dokumentti]. Chicago: American Library Accosiation. Library technology reports 5/2006 [viitattu 11.8.2009]. Saatavissa [www.alatechsource.org > Publications > Library technology reports](http://www.alatechsource.org/Publications/Library%20technology%20reports).

Opetusministeriö 2009. Kirjastopolitiikka 2015: Yleiset kirjastot. Kansalliset strategiset painoalueet. Opetusministeriön julkaisuja 32 [pdf-dokumentti]. Helsinki: Yliopistopaino [viitattu 16.10.2009]. Saatavissa www.minedu.fi > julkaisut.

Palantine Libraryn blogi 2009[viitattu 5.6.2009]. Saatavissa <http://palatinelibrary.blogspot.com>

PartioWiki 2009 [viitattu 5.10.2009]. Saatavissa wiki.partio.net

RUSA & YALSA 2008. Guidelines for library services to teens, ages 12-18 [viitattu 14.5.2009]. Saatavissa [www.ala.org > Divisions > YALSA > Professional development center](http://www.ala.org/Divisions/YALSA/Professional%20development%20center).

Suomen lautapeliseura 2009 [viitattu 5.6.2009]. Saatavissa www.lautapeliseura.fi

Toikka, Sirpaleena 2008. Lapsivaikutusten ennakointi ja arviointi kunta- ja palvelumuutoksissa [pdf-dokumentti]. Jyväskylä: Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus. Raportteja 13/2008 [viitattu 29.7.2009]. Saatavissa www.koskeverkko.fi > julkaisut > Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksen raportteja

LIITE 1

1. Pitäisikö kirjastossa olla jatkuvaa toimintaa vai yksittäisiä tapahtumia?

2. Voisiko joku nuorista vetää toimintaa? Olisitteko itse valmiita vetäjiksi?

3. Mihin muuhun kirjastossa tapahtuva toiminta voisi perustua kuin lukemiseen ja kirjoihin?

4. Voisiko toiminta/ tapahtuma perustua johonkin nuorten suosimaan harrastustoimintaan?

Mangakerho?

Peli-ilta?

Taitojen / harrastusten esittelyä?

Opastusta verkkopalveluihin?

Kaunokirjallisuus?

Tietokirjallisuus?

Elokuvat?

Runot?

Sarjakuvat?

Musiikki?

Joku muu, mikä?

5. Mikä kirjaston aineisto teitä kiinnostaa eniten?

6. Miten kirjasto voisi tukea lukuharrastusta?

7. Voisiko kirjastossa pelata jotain lauta- tai korttipeliä?

8. Voisiko jotain verkkopalvelua hyödyntää kirjaston toiminnassa?
Esim. Lukupiiri verkossa? **Mitä mieltä olette uudesta nuorten blogista?**

9. Mitä ette halua toimimalta?

10. Voisiko kirjasto tarjota jotain sellaista, mitä muut paikat eivät järjestä?

11. Kuka tai minkälainen vieras olisi kiinnostava?

12. Minkälainen
teemaviikko
olisi kiinnostava?

13. Tällaiseen tapahtumaan osallistuisin:

AUTA KIRJASTOTÄTIÄ!

Tule suunnittelemaan nuorten
kirjastoa!

Tavataan:

KLO 17:00

12.3.2009 Konginkankaan kirjasto

13.3.2009 Sumiaisten kirjasto

18.3.2009 Suolahden kirjasto

19.3.2009 Äänekosken kirjasto

Kaikille avoin!

Kirjasto tarjoaa purtavaa!

Lisätietoa kirjaston nuorten blogissa:

nuortenkirjasto.blogit.fi

LIITE 3

Kyselylomakkeiden vastaukset alkuperäisessä muodossa

Pitäisikö kirjastossa olla jatkuvaa toimintaa vai yksittäisiä tapahtumia?

Vastauksia: 18

- Jatkuvaa toimintaa
- Jatkuvaa toimintaa
- Jatkuvaa toimintaa
- Yksittäisiä tapahtumia
- Yksittäisiä tapahtumia
- Kerran viikossa joku kirjanäyttely
- kyllä kyllä
- jatkuvaa
- Joo
- molempia
- yksittäisiä
- Kyllä
- Vois kai
- Yksittäisiä tapahtumia, esim. kahittelua ☺
- Yksittäisiä tapahtumia
- Jatkuvaa
- Ehkä yksittäisiä tapahtumia
- Joo olisi kivaa jos olisi jotain

kivaa aina joskus

Voisiko joku nuorista vetää toimintaa? Olisitteko itse valmiita vetäjiksi?

Vastauksia: 21

- voisi vetää toimintaa ja olisimme valmiita vetäjiksi
- kyllä voi
- ehkä (entiiä)
- toki, mutta enpä usko itseäni
- joku nuorista. Itse en vielä olisi vetäjäksi
- mikä ettei ja ei
- joo
- ei
- kyllä
- olisin
- kyllä

- Kyllä
- Ei
- Kyllä
- En haluis vetää ainakaan mä!
- Kyllä. En
- Kyllä, mutta ei me ehkä kuitenkaan
- Voisi/Emme
- Voisi olla hyvä jos nuoret vetäisivät lapsille ohjelmaa
- Voisihan joku nuorista vetää jotain toimintaa. Voisin itsekkin kaverin kanssa
- Olisi kiva jos joku nuoriso vetäisi jotain kivaa aina joskus, olemme itsekkin valmiita vetämään toimintaa aina joskus (tyhjä)

Mihin muuhun kirjastossa tapahtuva toiminta voisi perustua kuin lukemiseen ja kirjoihin?

Vastauksia : 21

- Ehkä kuuntelemiseen, mutta lukeminen on hyvä aihe
- Entiiä
- Mihin vaan
- Musiikkiin
- Tietokoneisiin, musiikkiin
- Nettiin
- Kunnan glaanit pystyyn
- rui
- Nuorison, lasten, vanhusten ja kaikkien ikäluokkien erilaiseen toimintaan
- DVD
- Musiikkiin
- Tietokoneisiin
- Leffojen katselu (UUSIA ELOKUVIA) , esim. Käsky-elokuva, Mean Girls, He's just not that into you...

Toivomuksia: suomalaisia –sekä amerikkalaisia elokuvia. <3

AMERIKKALAISIA

KOMEDIOITA <3

- Järjestää lukupiirejä, järjestää AA-kerhoa tarvitseville!
- Tietokoneisiin
- Lisää tietokoneita ja saisi syödä karkkia
- Kilpailuja
- Urheiluun
- Erilaisia tietokisoja lapsille ja nuorille
- Pelejä
- (tyhjä)

Voisiko toiminta/ tapahtuma perustua johonkin nuorten suosimaan harrastustoimintaan? mangakerho? peli-ilta? taitojen/ harrastusten esittelyä?

Opastusta verkkopalveluihin?

Vastauksia: 21

- joo
- (tyhjä)
- peli-ilta
- kuulostaa hyvältä
- peli-ilta
- peli-ilta!
- peli-ilta
- (tyhjä)
- sarjakuvat
- Mangakerho
- jalkapallo. Pallokerho
- Kyllä
- taitojen/harrastusten esittelyä
- Joo peli-iltaan
- Elokuvailta uusia leffoja
- Peli ilta olisi kiva! ✍
- Pokeria
- No ehkä peli-ilta
- Peli-ilta
- Voisi
- Mangakerho olisi kiva, tai jokin muu...
- Harrastusten esittelyä ja peli-iltoja

- Peli-ilta olisi kiva ja taitojen/harrastusten esittelyä

Mikä kirjaston aineisto teitä kiinnostaa eniten?

kaunokirjallisuus?Tietokirjallisuus?Elokuvat?Runot?Sarjakuvat?Musiikki? Joku muu, mikä?

Vastauksia: 20

- sarjakuvat, tietokirjallisuus, eläinkirjat

- elokuvat- sekä sarjakuvat
- kyllä ✍ tietokirjallisuus?, tavakset kirjat
- tietokirjallisuus, elokuvat
- musiikki
- musiikki, sarjakuvat, dekkarit
- netti
- (tyhjä)
- sarjakuvat
- kaunokirjallisuus, musiikki
- Lehdet, kirjat, musiikki
- Musiikki
- Musiikki
- Elokuvat, sarjakuvat, musiikki, Muumi!, Aku Ankat (Olisipa uusia!) Uusia hankintoja please.
- Elokuvat, Musiikki
- Tietokoneet
- Elokuvat, Musiikki, Tietokoneet
- kauno
- sarjakuvat
- kauno: kauhu
- Sarjakuvat, elokuvat, runot, musiikki ja kaunok.
- (tyhjä)

Miten kirjasto voisi tukea lukuharrastusta?

Sisällöllisiä vastauksia: 10

- en tiedä
- ihan miten vaan
- entiiä
- hankkia kirjoja jota monet lukevat (kysely)
- Nopeutettu kirjojen vaihtuvuus

- lukemalla satuja!
- (tyhjä)
- (tyhjä)
- mutteri
- pitämällä lukutapahtumia
- (tyhjä)
- emt
- (tyhjä)
- Uusia hankintoja. Uusia Akkareita!!
- Ei mitenkään xp
- tukee jo
- No sehän tukee XD
- Laittaa esille sopivia kirjoja
- antamalla vinkkejä
- kirjaesittelyjä
- lasten lukupiiri
- pitää vaikka lasten lukupiirejä

Voisiko kirjastossa pelata jotain lauta- tai korttipeliä?

Vastauksia: 20

- ei.
- tietysti
- tikki, ristiseiskaa ja länkariä
- kyllä voi
- joo ☞
- ...jaa tietokoneella?
- Voisi
- (tyhjä)
- joo
- no vois!
- ehkä pienessä valvonnassa
- yeeessss!
- (tyhjä)
- Mustapekka
- Uhkapelejä, pelikoneet varsinkin pajatso ja ikäraja – 10v, kissanhiekkaturnausta! sota
- Pokeria
- Pokeria =)
- Voisi
- Voisi, se olisi hyvä ajatus kirjastossa voisi olla kerran tai pari viikossa jokin seurailta tai muu vastaava
- Voisi pelata lautapelejä

- voisi pelata

Voisiko jotain verkkopalvelua hyödyntää kirjaston toiminnassa? esim. lukupiiri verkossa? mitä mieltä olette uudesta nuorten blogista?

Vastauksia: 12

- en tiedä
- hyvä iblea
- (tyhjä)
- nuort. blogi: en ole testannut, kirjalistaa- tai internet hakemus kirjoista
- ei vielä ajankohtainen
- Google
- (tyhjä)
- (tyhjä)
- joo
- tosi kiva idea
- (tyhjä)
- ei
- (tyhjä)
- (tyhjä)
- joo lukupiiriä
- :/
- Nuorten Blogista? Ja Emt
- En ole kuullut
- (tyhjä)
- (tyhjä)
- (tyhjä)

Mitä ette halua toiminnalta?

Sisällöllisiä vastauksia: 11

- (tyhjä)
- pettymystä
- (tyhjä)
- ?
- lukupiiriä
- ei mitään
- mitään tylsää
- (tyhjä)
- yesman
- (tyhjä)
- vakavoita asioita
- Mangaa/ Animea !
- (tyhjä)

- Liian korkeita myöhästymismaksuja
- tylsää {Jamoja!}
- tylsää
- Emt
- Hössötystä
- (tyhjä)
- Emme halua sitä että pitää olla niin hiljaa
- hiljaisuutta
- (tyhjä)
- (tyhjä)

Voisiko kirjasto tarjota jotain sellaista, mitä muut paikat eivät järjestä?

Vastauksia: 15

- Joo
- Kyllä
- Kyllä
- Toki
- (tyhjä)
- mehua ja pullaa
- kyllä
- (tyhjä)
- ehkä otin ehkä en
- voisi esim. jotain iltatapahtumia. esim. elokuvailta
- Kyllä
- seisova pöytä
- (tyhjä)
- ekaluokkalaisille vois olla jotain lukemisopetusta!
- joo kissanhiekkasota, nyrkkeilysäkki ismon mättö nurkkaus
- (tyhjä)
- Kyllä esim. korttipelipöytä missä olisi pelikortit
- (tyhjä)
- Voi
- Kirjakerho jossa kerrotaan omista lukukokemuksista ym
- (tyhjä)
- (tyhjä)
- (tyhjä)

Kuka tai minkäläinen vieras olisi kiinnostava?

Vastauksia: 15

- (tyhjä)
- Kauhukirjailija
- Chiik, Ari Koivunen
- (tyhjä)
- en tiedä
- joku julkkis
- Kimi Räikkönen
- (tyhjä)
- en kerro
- joku julkkis
- Anna Abreu
- Neekeri
- (tyhjä)
- (tyhjä)
- Esko Kovero, Sylvester Stallonen, Jarmo Koski, Jarmo Nieminen, Kissanhiekkaa!
- (tyhjä)
- Daa-a
- Joku kirjailija
- Jare Tiihonen
- Jokin kirjailija tai laulujen sanoittaja joka kertoisi mistä sai ideansa teksteihin
- Anna Puustjärvi ja kaikenlaisia kirjailijoita
- monenlaisia kirjailijoita ja runoilijoita ja Anna Puustjärvi ja Pete Parkkonen

Minkäläinen teemaviikko olisi kiinnostava?

Vastauksia: 15

- musiikki juttuja
- ihan sama
- (tyhjä)
- internetin käyttö- tai kauhukirjoista käsittelevä
- satuja ja tarinoita
- kauhu
- peli viikko

- (tyhjä)
- emt
- urheilutaustainen tai joku musiikkiin liittyvä
- (tyhjä)
- Musikaalinen
- (tyhjä)
- Musiikki/ eri maat...
- KIRJASTOHEMMOT VOIS
PUKEUTUA TEEMAN
MUKAAN
- Kissanhiekkaturnaus 7 päivää
- Pokeri
- Pokeri ja Uhkapeli
- (tyhjä)
- (tyhjä)
- jokin sarjakuvateema tai fantasiateema tms.
- paljon juhlia esim. Halloweenit ja pikkujoulut
- leirejä, artisteja ja teatteria

Tällaiseen tapahtumaan osallistuisin:

Vastauksia: 15

- (tyhjä)
- peli-internet ilta
- joo :D :D ou jee
- (tyhjä)
- musiikkiin
- peli hömpötys, kauhu hömpä, dekkari hömpä
- TV ---- Xbox 360 (kuva)
- (tyhjä)
- emt
- elokuvailta, peli-ilta, tms.
- lastentapahtumat
- Jos siellä olisi neekereitä ja mustalaisia
- (Tyhjä)
- Abba-viikot, kahvittelut
- Pokeriturnaus, ilmainen mehu tarjoilu, syömiskilpailu mm. kissanhiekka syömiskilpailu ja mansikat / pelikoneet /
- Pokeriturnaus
- Pokeri ja tietokoneturnaus
- (tyhjä)